

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.04.2013
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	06.03.2014
Avaldamismärge:	RT I, 20.03.2013, 1

Välja kuulutanud
Vabariigi President
13.03.2013 otsus nr 241

Kaitseliidu seadus

Vastu võetud 28.02.2013

1. peatükk Üldosa

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Käesoleva seadusega sätestatakse Kaitseliidu koht riigikaitstes, tema eesmärk, ülesanded, ülesehitus, tegevuse ja juhtimise õiguslikud alused, liikmesus ning liikmete õigused ja kohustused.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

§ 2. Kaitseliidu mõiste ja eesmärk

(1) Kaitseliit on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon.

(2) Sõjaväeline harjutus käesoleva seaduse tähenduses on sõjaväeline väljaõpe, mida Kaitseliit annab oma liikmetele Kaitseliidu ülesannete täitmiseks.

(3) Kaitseliidu eesmärk on suurendada vabale tahtele ja omaalgatusele toetudes rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

§ 3. Kaitseliidu õiguslik seisund

(1) Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril omakaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.

(2) Kaitseliit on avalik-õiguslik juriidiline isik, kelle õigusliku seisundi sätestavad käesolev seadus ja selle alusel antud õigusaktid.

(3) Kaitseliidu õigusi võib suurendada või piirata üksnes seadusega.

§ 4. Kaitseliidu ülesanded

(1) Oma eesmärgi saavutamiseks täidab Kaitseliit järgmisi ülesandeid:

1) osaleb Eesti kodanike isamaaliste ja rahvuslike tunnete tugevdamisel, kaitsetahte säilitamisel ja kasvatamisel;

2) valmistab ette riigi sõjalise kaitse võimet;

3) osaleb Eesti elanike turvalisuse suurendamises ja tagamises;

4) annab ja korraldab tegevliikmetele sõjaväelist väljaõpet kaitseväeteenistuse seaduse § 6 lõike 3 alusel Kaitseväe juhataja kehtestatud korras;

5) annab ja korraldab muud väljaõpet ja koolitust;

6) arendab ja väärtustab kehakultuuri ja sporti elanikkonna hulgas;

7) tagab vajaduse korral Kaitseministeeriumi ja selle valitsemisalas olevate riigikaitseobjektide ja vara ning Eesti välisesinduste valve;

8) täidab teisi talle seaduste ja nende alusel kehtestatud õigusaktidega antud ülesandeid.

(2) Kaitseliit kaasatakse vajaduse korral:

1) päästesündmuse lahendamisele päästeseaduses sätestatud korras;

- 2) hädaolukorra lahendamisele, päästetööle ja turvalisuse tagamisele hädaolukorra seaduses sätestatud korras;
- 3) erakorralise seisukorra lahendamisele erakorralise seisukorra seaduses sätestatud korras;
- 4) küberturvalisuse tagamisele pädeva ametiasutuse juhtimisel;
- 5) Kaitseväge korraldatavale õppekogunemisele;
- 6) politseitegevusele politsei ja piirivalve seaduses sätestatud korras.

13.11.2013 15:35

Veaparandus - Parandatud ilmne ebatäpsus sõnas "piirivalve seaduses" Riigi Teataja seaduse § 3 alusel arvestades Riigikogu Kantslei 13.11.2013 taotlust nr 4-14/13-24/7.

(3) Kaitseliidu kaasamise tingimused ja korra küberturvalisuse tagamisel [kehtestab Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

(4) Kaitseliidu ülesanne ei ole oma liikmetele tulu teenimine.

(5) Kaitseliit teeb oma ülesannete täitmiseks koostööd teiste Eestis ning välisriigis asuvate isikute ja asutustega.

§ 5. Kodukord

(1) Kaitseliidu kodukorras sätestatakse:

- 1) Kaitseliidu täpsem ülesehitus, juhtimine ja sisemine korraldus;
- 2) struktuuriüksuse juhtorganite moodustamine, juhtorgani ülesanded, juhtorgani liikmeks saamine ja liikme volituste kestus;
- 3) liikmesuse saamise, peatamise ja lõppemise ning muude liikmesusega seotud toimingute tegemise kord;
- 4) liikmemaksu tasumise ja revisjoni määramise kord.

(2) Kaitseliidu kodukorra [kehtestab Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

§ 6. Kaitseliidu sõltumatus erakondadest

Erakondade ja muude poliitiliste ühenduste ning nende esindajate poliitiline tegevus Kaitseliidus on keelatud.

§ 7. Kaitseliidu sümbolid, eraldusmärgid ja teenetemärgid

(1) Kaitseliidul on oma sümbolid, eraldusmärgid ja teenetemärgid. Kaitseliidu sümbolid, eraldusmärgid ja teenetemärgid kehtestab keskkogu, nende kandmise ja kasutamise korra Kaitseliidu ülem.

(2) Naisorganisatsiooni Naiskodukaitse (edaspidi *Naiskodukaitse*) sümbolid, eraldusmärgid ja teenetemärgid ning nende kasutamise korra kehtestab kodukorras määratud Naiskodukaitse juhtorgan.

§ 8. Vormiriietus

(1) Kaitseliidul on vormiriietus, mille kirjelduse kehtestab keskkogu.

(2) Kaitseliidu vormiriietuse kandmise korra kehtestab Kaitseliidu ülem.

(3) Naiskodukaitse vormiriietuse kirjelduse ja kandmise korra kehtestab kodukorras määratud Naiskodukaitse juhtorgan.

(4) Kaitseminister võib Kaitseliidu tegevliikmele kaitseväeteenistuse seaduse § 13 lõike 5 alusel kehtestatava määrusega anda õiguse kanda teenistuskohustuse täitmisel kaitseväelase vormiriietust, kui sellele on kantud Kaitseliidu sümbolid ja eraldusmärgid.

(5) Kaitseliidu tegevliige peab kandma kaitseväelase vormiriietuse juures talle antud sõjaväelise auastme eraldusmärke.

(6) Kaitseväelase vormiriietuse ja eraldusmärkide kandmisel peab Kaitseliidu tegevliige järgima Kaitseväge juhataja kehtestatud eraldusmärkide ja vormiriietuse kandmise korda.

2. peatükk

Ülesehitus ja juhtimine

§ 9. Kaitseliidu ülesehitus

(1) Kaitseliidu struktuuriüksused on peastaap, malevad, küberkaitseüksus, kool, Naiskodukaitse ning noorteorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred.

(2) Struktuuriüksuse juht allub vahetult Kaitseliidu ülemale.

(3) Peastaap on Kaitseliidu ülema tegevust toetav struktuuriüksus.

(4) Kaitseliidu malevad on Alutaguse, Harju, Jõgeva, Järva, Lääne, Põlva, Pärnumaa, Rapla, Saaremaa, Sakala, Tallinna, Tartu, Valgamaa, Viru ja Võrumaa malev.

§ 10. Sõjaväelise auastmega rahuaja ametikoht Kaitseliidus

(1) Kaitseliidus on sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohad (edaspidi *rahuaja ametikoht*) Kaitseliidu ülema, peastaabi ülema ja malevapealiku ametikoht.

(2) Kaitseliidus võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ametikohtadele luua Kaitseliidu ülesannete täitmiseks muid rahuaja ametikohti.

(3) Rahuaja ametikohtade arvu ülempiiri Kaitseliidus kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud ülempiiri arvestades kehtestab kaitseminister Kaitseväge juhataja ettepanekul ja kooskõlastatult Kaitseliidu ülemaga Kaitseliidu rahuaja ametikohtade loetelu sõjaväeliste auastmete alaliikide kaupa.

(5) Kaitseliidus olevale rahuaja ametikohale nimetab tegevväelase ja vabastab ametikohalt Kaitseliidu ülem.

§ 11. Kaitseliidu juhtimine

(1) Kaitseliitu juhib Kaitseliidu ülem, kes allub vahetult Kaitseväge juhatajale.

(2) Kaitseliidu ülema nimetab ametikohale ja vabastab ametikohalt Vabariigi Valitsus kaitseministri ja Kaitseväge juhataja ühisel ettepanekul, kuulates ära vanematekogu arvamuse.

(3) Kaitseliidu ülema ametikohale nimetamisel on nõutav tegevväelase eelnev kirjalik nõusolek.

(4) Kaitseliidu ülema ametikohale nimetataval tegevväelasel peab olema kehtiv täiesti salajase tasemega riigisaladuse luba ja sellele vastava tasemega salastatud välisteabe juurdepääsusertifikaat.

(5) Kaitseliidu juhtimises osalevad kollegiaalsed organid käesolevas seaduses sätestatud ulatuses.

(6) Vahetu juht on Kaitseliidu liikmele kõige lähem juht, kellele Kaitseliidu liige teenistuskohustuse täitmisel allub.

(7) Otsene juht on vahetu juht ja vahetust juhust kõrgem juht, kellele Kaitseliidu liige teenistuskohustuse täitmisel allub.

(8) Noortejuht on Kaitseliidu tegevliige, kes osaleb noorteorganisatsioonis noorliikmete õppetegevuse korraldamises.

§ 12. Kaitseväge juhataja

Kaitseväge juhataja:

1) kehtestab Kaitseliidu sõjalise võime ja valmisoleku nõuded;

2) kehtestab Kaitseväge sõjaaja üksuste ja reservüksuste mobiliseerimise ja formeerimise tegevuskava ning sõjaaja üksuste ja reservüksuste koosseisu ja varustustabeli või annab volituse nende kehtestamiseks Kaitseliidu ülemale Kaitseliitu puudutavas osas;

3) varustab koostöös Kaitseministeeriumiga Kaitseliitu käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2–4 ja 7 sätestatud ülesannete täitmiseks relvade, lahingutehnika, vormiriietuse ja muu sõjalise varustusega;

4) teeb kaitseministrile ettepaneku Kaitseliidu rahuaja ametikohtade loetelu kehtestamiseks;

5) annab arvamuse Kaitseliidu arengukava kohta.

§ 13. Kaitseliidu ülem

(1) Kaitseliidu ülem:

1) juhib Kaitseliitu ning korraldab koostööd ja Kaitseliidu pädevusse kuuluvate ülesannete täitmist;

2) esindab pädevuse piires Kaitseliitu ja annab volitusi Kaitseliidu esindamiseks;

3) juhatab keskjuhatuse koosolekut;

4) sõlmib, muudab ja lõpetab isikuga töölepingu;

5) korraldab Kaitseliidu raamatupidamist;

6) korraldab Kaitseliidu valdusesse antud riigivara ning Kaitseliidu relvade, lahingutehnika ja muu sõjalise varustuse kasutamist kooskõlas seadusega;

7) korraldab arengukava koostamist ja täitmist;

8) vastutab riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusest ning selle alusel kehtestatud õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise eest;

9) vastutab Kaitseliidu tegevust korraldavate õigusaktide täitmise eest;

- 10) vastutab eelarvevahendite sihipärase kasutamise eest ja annab sellest aru kaitseministrile;
- 11) kehtestab maleva, peastaabi, küberkaitseüksuse ja kooli põhimäärused;
- 12) kehtestab Kaitseliidu distsiplinaarmenetluse korra;
- 13) vastutab tegevväelaste kaitsevälise distsipliini eest Kaitseliidus;
- 14) esitab Kaitseliidu palgalise koosseisu kaitseministrile kinnitamiseks;
- 15) kehtestab struktuuriüksuste töökohtade ja rahuaja ametikohtade loetelu;
- 16) kehtestab Kaitseliidu väljaõppe- ja tegevuskava;
- 17) teostab järelevalvet Kaitseliidus töölepingu alusel töötavate isikute ja tegevväelaste üle;
- 18) täidab muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid.

(2) Kaitseliidu ülem võib volitada käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmise struktuuriüksuse juhile.

(3) Kaitseliidu ülem esitab arengukava käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 5 ja 7 ning §-s 12 sätestatud asjaolusid käsitleva teabe Kaitseväe juhatajale arvamuse andmiseks enne selle keskkogule kinnitamiseks esitamist.

(4) Kaitseliidu ülem kooskõlastab käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 5 ja 7 sätestatud ülesandeid käsitleva tegevuskava Kaitseväe juhatajaga.

(5) Kaitseliidu ülem annab Kaitseliidu töö korraldamiseks käskkirju.

(6) Kaitseliidu ülema palga määrab kaitseminister, lähtudes kaitseväeteenistuse seadusest.

§ 14. Kaitseliidu ülema asendamine, puhkus ja ametikohalt vabastamine

(1) Kaitseliidu ülema ülesandeid täidab tema äraolekul peastaabi ülem, viimase äraolekul Kaitseväe juhataja määratud Kaitseliidus rahuaja ametikohal olev tegevväelane.

(2) Kaitseliidu ülema lubab puhkusele ja saadab lähetusse Kaitseväe juhataja.

(3) Kaitseliidu ülema ametikohalt vabastamisel või tegevteenistussuhte lõppemisel on uue Kaitseliidu ülema ametikohale asumiseni peastaabi ülem Kaitseliidu ülema kohustes.

§ 15. Tegevteenistus Kaitseliidus

(1) Tegevteenistusele Kaitseliidus kohaldatakse kaitseväeteenistuse seadust ja käsuõigust Kaitseväe korralduse seaduse tähenduses, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kaitseväe juhataja on Kaitseliidus rahuaja ametikohale nimetatud tegevväelase kõrgem ülem.

(3) Kaitseväe juhataja tegevväelase kõrgema ülemana:

- 1) võib määrata Kaitseliidus rahuaja ametikohal olevale tegevväelasele ergutusi ja distsiplinaarkaristusi kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud korras;
- 2) lahendab Kaitseliidus rahuaja ametikohal oleva tegevväelase esitatud vaide, kui vaide lahendamine on kaitseväeteenistuse seaduse kohaselt tema pädevuses;
- 3) korraldab kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud nõuete täitmise järelevalvet Kaitseliidus rahuaja ametikohale nimetatud tegevväelase üle.

(4) Tegevväelase kaitsevälise distsipliini üle teostatakse kontrolli kaitseväeteenistuse seaduses ja Kaitseväe korralduse seaduses sätestatud korras.

(5) Tegevväelane, kes on Kaitseliidu ülema või struktuuriüksuse juhi ametikohal, on ülem karistusseadustiku tähenduses.

(6) Kaitseliidus oleva tegevväelase rahuaja ametikoha ametijuhendi kehtestab Kaitseliidu ülem.

(7) Kaitseliidu ülemale ametijuhendit ei kehtestata.

(8) Tegevväelase lähetamise kaitseväeteenistuse seaduse § 114 lõikes 1 sätestatud juhul otsustab Kaitseliidu ülem.

(9) Kaitseliidus oleva tegevväelase võib ressursimahukale koolitusele saata Kaitseväe juhataja kirjalikul nõusolekul.

(10) Puuduvat tegevväelast võib asendada Kaitseliidus töölepingu alusel töötav isik juhul, kui Kaitseliidu töö oleks tegevväelase puudumise tõttu takistatud ja tegevväelasest asendaja määramine ei ole võimalik või otstarbekas.

(11) Tegevväelase asendaja Kaitseliidus määrab Kaitseliidu ülem või struktuuriüksuse juht.

(12) Tegevväelase asendamine töölepingu alusel töötava isiku poolt ei tohi kesta üle viie kuu kalendriaastas.

(13) Puuduva tegevväelase ülesannete täitmisest võib keelduda töölepingu alusel töötav isik, kes on rase või kasvatab alla kolmeaastast või puudega alaealist last.

(14) Tegevväelast asendavale töölepingu alusel töötavale isikule võib maksta lisatasu proportsionaalselt talle pandud täiendavate tööülesannetega.

(15) Kaitseliidus rahuaja ametikohal olev tegevväelane võib alluda töökorralduslikes küsimustes Kaitseliidus töölepingu alusel töötavale isikule.

§ 16. Kaitseliidus töölepingu alusel töötava isiku töö- ja puhkeaeg

(1) Kaitseliidus töölepingu alusel töötava isiku töö- ja puhkeaeg määratakse töölepingu seaduse 3. peatüki 3. jao alusel, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

(2) Kaitseliidus töölepingu alusel töötava isiku tööülesannete katkematu täitmine ei või üldjuhul ületada 13 tundi, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 toodud juhul.

(3) Kaitseliidus töölepingu alusel töötavat isikut on õigus rakendada tööle öisel ajal, riigipühul ja puhkepäeval, kui see tuleneb tema töölepingust. Sellisel juhul ei kohaldata töölepingu seaduse §-s 50 nimetatud öötöö piirangut.

(4) Kaitseliidus töölepingu alusel töötavale isikule ei kohaldata sõjaväelise väljaõppe ajal töölepingu seaduses sätestatud summeeritud tööaega, ületunnitööd, öötöö ja riigipühul tehtava töö hüvitamist, töö tegemise aja piirangut, tööaja korraldust, öötöö piirangut ning igapäevast ja iganädalast puhkeaega, kui töölepingus on ette nähtud, et isiku tööülesannete hulka kuulub sõjaväelises väljaõppes osalemine.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhul antakse töölepingu alusel töötavale isikule iga 24 tunni kohta vähemalt kuus tundi puhkeaega, millest neli tundi puhkeaega peab olema katkematu. Puhkeaeg arvestatakse üldise tööaja hulka.

(6) Kaitseliidus töölepingu alusel töötavale isikule hüvitatakse käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul üle töölepingus kokkulepitud tööaja tehtud töö kas vaba aja andmisega või rahas Kaitseliidu ülema kehtestatud korras ja ulatuses.

(7) Käesoleva paragrahvi lõiget 4 ei kohaldata alaealisele, rasedale ning töölepingu alusel töötavale isikule, kellel on õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele, isa-, lapsendaja- või lapsehoolduspuhkusele.

§ 17. Kollegiaalsed organid

(1) Kaitseliidu juhtimises osalevad kollegiaalsed organid, milleks on keskorganid ja struktuuriüksuse ning selle allüksuse juhtorganid. Kollegiaalseid organeid ei ole struktuuriüksusel ja allüksusel, millel puuduvad alalised liikmed.

(2) Kollegiaalsel organil on Kaitseliidus korraldatava sõjaväelise väljaõppe ja riigi sõjalise kaitse võime ettevalmistamisel nõuandev sõnaõigus.

(3) Keskorganid on keskkogu, keskjuhatus, keskrevisjonikomisjon ja vanematekogu.

(4) Struktuuriüksuse juhtorgani moodustamine, juhtorgani ülesanded, juhtorgani liikmeks saamine ja liikme volituste kestus sätestatakse kodukorras, allüksuse puhul struktuuriüksuse põhimääruses või põhikirjas.

(5) Kollegiaalse organi liige peab oma seadusest ja kodukorrast tulenevaid kohustusi täitma juhtorgani liikmelt tavaliselt oodatava hoolega ja olema Kaitseliidule lojaalne.

(6) Kollegiaalse organi liikmele laienevad juriidilise isiku juhtorgani liikme õigused, kohustused ja vastutus käesoleva seaduse § 19 lõikes 10 sätestatud erisustega.

(7) Kollegiaalse organi liige ei või oma hääle andmisel kasutada esindajat.

§ 18. Keskkogu

(1) Kaitseliidu kõrgeim juhtorgan on keskkogu.

(2) Keskkogu:

1) arutab organisatsiooni ja selle üldtegevust puudutavaid küsimusi ning annab nende kohta arvamuse;

2) valib keskjuhatare, keskrevisjonikomisjoni ja vanematekogu liikmed;

3) kinnitab riigieelarvest sihtotstarbelise rahastamise taotluse ja eelarve;

4) kinnitab Kaitseliidu majandusaasta aruande;

- 5) kinnitab arengukava ja esitab selle kaitseministrile teadmiseks;
- 6) otsustab kinnisvara omandamise, võõrandamise ja pantimise ning kaitseministrile selle kohta ettepaneku tegemise;
- 7) teeb ettepaneku käesoleva seaduse ja kodukorra muutmise algatamiseks;
- 8) kinnitab Naiskodukaitse ning noorteorganisatsioonide Kodutütred ja Noored Kotkad põhikirjad;
- 9) kehtestab liikmemaksu;
- 10) täidab muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid.

(3) Keskkogusse kuuluvad liikmeskonda omava struktuuriüksuse juht või teda asendama määratud isik ja vastavalt struktuuriüksuse esindajatekogu või keskkogu poolt struktuuriüksuse tegevliikmete hulgast valitud esindajad järgmiselt:

- 1) kuni 500 liikmega struktuuriüksus ning noorteorganisatsioonid Kodutütred ja Noored Kotkad – üks esindaja;
- 2) 501–1000 liikmega struktuuriüksus – kaks esindajat;
- 3) 1001–1500 liikmega struktuuriüksus – kolm esindajat;
- 4) 1501–2000 liikmega struktuuriüksus – neli esindajat;
- 5) üle 2000 liikmega struktuuriüksus – viis esindajat.

(4) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatutele valitakse keskkogusse igast liikmeskonda omavast struktuuriüksusest üks asendusliige.

(5) Noorteorganisatsiooni esindaja ja asendusliige valitakse noorteorganisatsiooni noortejuhtide hulgast.

(6) Keskkogu koosolekust võtab hääleõigusega osa Kaitseliidu ülem või tema asendaja.

(7) Keskkogu koosolekust võib sõnaõigusega osa võtta keskjuhatuse liige.

(8) Keskkogu valitav liige ja asendusliige valitakse kolmeks aastaks.

(9) Keskkogu koosoleku kutsub kokku Kaitseliidu ülem või keskjuhatuse vähemalt kaks korda aastas. Koosoleku päevakorra kinnitab ja päevakorrapunktide arutelu valmistab ette koosoleku kokkukutsuja.

(10) Koosoleku kokkukutsumisest ning päevakorrast ja muudest koosoleku läbiviimiseks vajalikest dokumentidest teavitatakse keskkogu liikmeid vähemalt seitse päeva ette.

(11) Keskkogu on otsustusvõimeline, kui koosolekust võtab osa vähemalt pool keskkogu liikmetest ning Kaitseliidu ülem või tema asendaja.

(12) Keskkogu otsuse viib ellu Kaitseliidu ülem või keskjuhatuse. Kui Kaitseliidu ülem või keskjuhatuse ei nõustu keskkogu otsusega, siis tuleb küsimus lõplikuks otsustamiseks uuesti arutusele keskkogu järgmisel koosolekul, mille otsus loetakse lõplikuks, kui esindatud on vähemalt kaks kolmandikku käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud korras keskkogusse valitud liikmetest.

§ 19. Keskjuhatuse

(1) Kaitseliidu juhtorgan on keskjuhatuse.

(2) Keskjuhatuse:

- 1) esitab keskkogule kinnitamiseks riigieelarvelise sihtotstarbelise rahastamise taotluse, eelarve ja majandusaasta aruande;
- 2) korraldab eelarvevahendite kasutamist;
- 3) annab arvamuse Kaitseliidu tegevust puudutavates küsimustes;
- 4) korraldab keskkogu tööd;
- 5) esitab Kaitseliidu arengukava kaitseministrile arvamuse andmiseks enne selle keskkogule kinnitamiseks esitamist;
- 6) annab arvamuse käesoleva seaduse ja kodukorra muutmise ettepanekute kohta, mille on koostanud teised isikud;
- 7) kehtestab Kaitseliidu vara, välja arvatud relvade, laskemoona ja muu sõjalise varustuse, kasutamise korra ning lepingute sõlmimise ja riigieelarvevälise tulu kasutamise korra;
- 8) täidab muid seadusest tulenevaid ja keskkogu antud ülesandeid.

(3) Keskjuhatusse kuuluvad Kaitseliidu ülem ja Kaitseliidu peastaabi ülem valimiseta ning kolm kolmeks aastaks keskkogu valitud Kaitseliidu tegevliiget või käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punktis 1 sätestatud alusel auliikmeks valitud isikut. Valitav liige peab olema vähemalt 21-aastane Eesti elanik, kes on olnud vähemalt ühe aasta struktuuri- või allüksuse juhatuse liige. Liikme võib tagasi valida.

(4) Kaitseliitu esindab õigustoimingutes Kaitseliidu ülem või üks keskjuhatuse liige koos Kaitseliidu ülemaga.

(5) Kaitseliidu ülema äraolekul esindab Kaitseliitu õigustoimingutes käesoleva seaduse § 14 lõikes 1 nimetatud isik koos ühe keskjuhatuse liikmega.

(6) Kaitseliidu ülema ametikohalt vabastamisel või tegevteenistussuhte lõpetamisel esindab Kaitseliitu õigustoimingutes peastaabi ülem Kaitseliidu ülema kohustes.

(7) Keskjuhatus on aruandekohustuslik keskkogu ees.

(8) Keskjuhatus koosolekut juhatab Kaitseliidu ülem või tema asendaja. Keskjuhatus on otsustusvõimeline, kui koosolekul osaleb Kaitseliidu ülem või peastaabi ülem või neist ühe asendaja ja vähemalt kaks valitud keskjuhatus liiget. Koosoleku kokkukutsumisest ning päevakorrast ja muudest koosoleku läbiviimiseks vajalikest dokumentidest teavitatakse keskjuhatus liikmeid vähemalt seitse päeva ette. Kaitseliidu ülemal on õigus keskjuhatus erakorraliselt kokku kutsuda.

(9) Keskjuhatus liige ei või olla tegevliige:

- 1) kelle suhtes kohus on karistusseadustiku § 49 alusel kohaldanud juhatus liikmena tegutsemise keeldu;
- 2) kellel on keelatud olla juhatus liige seaduse või kohtulahendi alusel;
- 3) kelle liikmesus on peatatud;
- 4) kelle varasem õigusvastane tegevus või tegevusetus on põhjustanud äriühingu pankroti, sundlõpetamise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise;
- 5) kelle suhtes on kohaldatud ärikeeldu või kellelt on seaduse alusel ära võetud õigus olla ettevõtja.

(10) Keskjuhatus liige vabaneb juriidilise isiku juhtorgani liikmele laienevast vastutusest, kui ta:

- 1) ebaseadusliku tegevuse aluseks oleva otsuse vastuvõtmisel on jäänud eriarvamusele ning eriarvamus on protokollitud;
- 2) ebaseadusliku tegevuse aluseks oleva otsuse vastuvõtmisel on hääletanud vastu või kui ta ei osalenud otsustamises, kui mitteosalemine oli lubatud, või kui ta ei osalenud juhatus koosolekul.

(11) Keskkogu volitatud isik sõlmib valitud keskjuhatus liikmega käsunduslepingu, kus määratakse poolte õigused, kohustused ja kulude hüvitamine.

(12) Keskjuhatus valitud liikmega sõlmitava käsunduslepinguga ettenähtud poolte õiguste ja kohustuste ulatuse ning hüvitatavate kulude loetelu ja piirmäära [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(13) Keskjuhatusse valitud Kaitseliidu liikme tööd ei tasustata.

(14) Keskjuhatus otsuse viib ellu Kaitseliidu ülem. Kui Kaitseliidu ülem ei nõustu keskjuhatus otsusega, siis tuleb küsimus lõplikuks otsustamiseks arutusele keskkogu järgmisel koosolekul, mille otsus loetakse lõplikuks, kui esindatud on vähemalt kaks kolmandikku keskkogu liikmetest.

§ 20. Keskrevisjonikomisjon

(1) Kaitseliidu kõrgeim järelevalveorgan on keskrevisjonikomisjon.

(2) Keskrevisjonikomisjon:

- 1) on aruandekohustuslik keskkogu ees;
- 2) teostab järelevalvet keskjuhatus tegevuse üle;
- 3) hindab keskjuhatus töökorra kinnipidamist;
- 4) kontrollib keskkogu ja keskjuhatus otsuste täitmist;
- 5) revideerib Kaitseliidu tehtavaid majandustehinguid, varalist seisu ja kulude otstarbekust Kaitseliidu riigieelarveväliste tulude osas;
- 6) hindab keskkogude tegevuse vastavust käesolevas seaduses ja kodukorras sätestatud nõuetele;
- 7) koostab Kaitseliidu revideerimiskorra ning esitab selle keskkogule kinnitamiseks;
- 8) koordineerib struktuuriüksuste revisjonikomisjonide tööd ning annab vajaduse korral jooksva aasta revisjoniks suuniseid;
- 9) täidab muid keskkogu antud ülesandeid.

(3) Keskrevisjonikomisjon koosneb viiest tegevliikmest või käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punktis 1 sätestatud alusel auliikmeks valitud isikust, kes peavad olema olnud struktuuri- või allüksuse revisjonikomisjoni liikmed. Keskkogu valib keskrevisjonikomisjoni liikmed ja ühe asendusliikme kolmeks aastaks. Keskrevisjonikomisjoni liiget võib tagasi valida. Keskrevisjonikomisjoni liikmed valivad endi seast keskrevisjonikomisjoni esimehe, kes kinnitab koosoleku päevakorra ja allkirjastab koosoleku protokoll.

(4) Keskrevisjonikomisjoni koosoleku kutsub vastavalt vajadusele kokku komisjoni esimees või keskkogu. Koosoleku kokkukutsumisest ning päevakorrast ja muudest koosoleku läbiviimiseks vajalikest dokumentidest teavitatakse keskrevisjonikomisjoni liikmeid vähemalt 14 päeva ette. Keskrevisjonikomisjon on otsustusvõimeline, kui koosolekul on kohal vähemalt neli keskrevisjonikomisjoni liiget. Keskrevisjonikomisjoni koosolekust võib sõnaõigusega osa võtta Kaitseliidu siseauditi eest vastutav isik.

(5) Keskrevisjonikomisjon võib revideerida Kaitseliidu teiste revisjonikomisjonide tööd. Keskrevisjonikomisjoni liikmel on õigus välja nõuda Kaitseliidu teiste revisjonikomisjonide tööd puudutavat teavet.

(6) Keskrevisjonikomisjon esitab oma tegevuse kokkuvõtte arvamuse andmiseks keskkogule ja vanematekogule. Keskrevisjonikomisjoni tegevuse kokkuvõttele lisatakse keskjuhatuse arvamus.

(7) Keskrevisjonikomisjoni liige peab olema otsuse tegemisel sõltumatu. Keskrevisjonikomisjoni liige on keskrevisjonikomisjoni ülesannete täitmisel aruandekohustuslik vaid keskkogu ees ning teda ei või keskrevisjonikomisjoni töös osalemise ajal kohustada täitma muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

§ 21. Vanematekogu

(1) Vanematekogu on keskkogu valitav organ, mis koosneb vähemalt viieteistkümnest 18-aastasest või vanemast Eesti kodanikust Kaitseliidu liikmest, kes on silmapaistvad riigi- või avaliku elu tegelased.

(2) Vanematekogu:

- 1) tutvustab Kaitseliidu tegevust;
- 2) annab arvamuse Kaitseliidu ülema ametikohale nimetatava tegevvälase kohta;
- 3) annab arvamuse Kaitseliidu ülesannete täitmise ja tegevuse kohta;
- 4) annab arvamuse kinnisvara omandamise, võõrandamise ja pantimise kohta;
- 5) annab arvamuse eelarve ja selle täitmise kohta;
- 6) annab arvamuse käesoleva seaduse ja kodukorra muutmise ettepanekute kohta.

(3) Vanematekogu liige valitakse kolmeks aastaks. Igal aastal valitakse vanematekogusse viis uut liiget. Liikme võib tagasi valida.

(4) Vanematekogu liikmed valivad endi seast kaheks aastaks esimehe ja kaks aseesimeest, kes moodustavad vanematekogu eestseisuse. Vanematekogu eestseisuse esinduse ulatuse määrab kindlaks vanematekogu koosolek.

3. peatükk Liige, liikme õigused ja kohustused

§ 22. Kaitseliidu liikmesus

(1) Kaitseliidu liikmeks astumine ja liikmeskonnast väljaastumine on vabatahtlik.

(2) Kaitseliidu liige võib kuuluda vaid ühte struktuuriüksusesse. Alalised liikmed puuduvad peastaabil ja koolil.

(3) Malevasse, Naiskodukaitsesse ja küberkaitseüksusesse ei või kuuluda alla 16-aastane noorliige.

(4) Noortejuht võib noorteorganisatsiooni tegevuses osaleda noorteorganisatsiooni koosseisu kuulumise kohustuseta.

§ 23. Liikmete jagunemine

(1) Kaitseliidu liikmed jagunevad tegev-, noor-, toetaja- ja auliikmeteks.

(2) Kaitseliidu liikmete nimetus olenevalt struktuuriüksusest on kaitseliitlane, naiskodukaitsja, kodutütar või noorkotkas.

§ 24. Tegevliige

(1) Tegevliikmeks võib olla vähemalt 18-aastane Eesti kodanik.

(2) Tegevliikmeks ei võeta isikut:

- 1) kelle tervise seisund ei vasta tegevliikme tervisenõuetele;
- 2) kellele kohus on piiratud teovõime tõttu määratud eestkostja;
- 3) kellel on karistus tahtlikult toimepandud esimese astme kuriteos ja kelle andmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud;
- 4) kellelt on jõustunud kohtuotsusega ära võetud õigus töötada avalikus teenistuses;
- 5) kellel on piirang noortega töötamiseks noorsootöö seaduse tähenduses;
- 6) kes on osalenud Eesti kodanike jälitamises või represseerimises nende poliitiliste veendumuste, Eestile lojaalsuse, klassikuuluvuse või Eesti riigi- või kaitseteenistuses olemise tõttu;
- 7) kes on distsiplinaarsüüteo eest avaliku teenistuse ametikohalt vabastatud ja vabastamisest on möödunud vähem kui üks aasta;
- 8) kes on liikmeks astumisel teadvalt esitanud valeandmeid.

(3) Tegevliikmeks vastuvõtmisest võib keelduda, kui:

- 1) isiku tegevus ei ole kooskõlas Kaitseliidu ülesannete ja eesmärgiga ning võib kahjustada Kaitseliidu mainet;
- 2) isik on kriminaalasjas süüdistatav või kohtualune;
- 3) isikut on karistatud tahtlikult toimepandud kuriteo eest;

4) on põhjendatud alus arvata, et isiku käitumine või eluviis võib ohustada tema enda ja teiste isikute turvalisust.

(4) Tegevliikme tervisenõuded [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 25. Noorliige

(1) Noorliikmeks võib olla 7–18-aastane Eesti kodanik.

(2) Noorliikmeks saada sooviv 17-aastane või noorem isik peab liikmeks saamise taotlemisel esitama oma vanema või eestkostja kirjaliku nõusoleku liikmeks astumise kohta.

(3) Noorliikmeks ei võeta isikut:

- 1) kelle terviseseisund ei vasta noorliikme tervisenõuetele;
- 2) kellele on mõistetud vabadusekaotuslik karistus ja isiku andmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud;
- 3) kellel puudub oma vanema või eestkostja nõusolek liikmeks astumise kohta;
- 4) kes liikmeks astumisel teadvalt esitas valeandmeid.

(4) Noorliikme tervisenõuded [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(5) Noorliikmele uue eestkostja määramisel peab uus eestkostja kirjalikult kinnitama oma nõusolekut eestkostetava liikmesuse jätkumise kohta.

(6) Noorliiget ei või kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 7 ja 8 sätestatud ülesannete täitmisele ja lõikes 2 sätestatud tegevustesse.

§ 26. Toetajaliige

(1) Toetajaliikmeks võib olla vähemalt 18-aastane füüsiline isik, kes tunnistab Kaitsealiidu eesmärki ja aitab oma tegevusega kaasa selle saavutamisele.

(2) Kaitsealiidu toetajaliikmeks ei võeta isikut, kellel esinevad käesoleva seaduse § 24 lõike 2 punktides 2, 3, 5, 6 ja 8 sätestatud asjaolud. Kaitsealiidu toetajaliikmeks võib keelduda võtmast, kui esinevad käesoleva seaduse § 24 lõikes 3 sätestatud asjaolud.

(3) Toetajaliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud ülesannete täitmisele ja lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud tegevustesse, välja arvatud turvalisuse tagamisele hädaolukorra seaduses sätestatud korras.

(4) Kaitsealiidu toetajaliikme terviseseisund peab vastama toetajaliikme tervisenõuetele.

(5) Toetajaliikme tervisenõuded [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 27. Auliige

(1) Auliikmeks võib olla 18-aastane või vanem füüsiline isik, kellel on Kaitsealiidu ees silmapaistvaid teeneid.

(2) Auliikmeks võib valida tema eelneval nõusolekul:

- 1) tegevliikme;
- 2) toetajaliikme;
- 3) Kaitsealiitu mittekuuluva Eesti kodaniku, kodakondsuseta isiku või välisriigi kodaniku.

(3) Tegevliikmest auliikmeks valitud isikul ei tohi esineda käesoleva seaduse § 24 lõikes 2 sätestatud asjaolusid.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 sätestatud alusel valitud auliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud ülesannete täitmisele ja lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud tegevustesse, välja arvatud turvalisuse tagamisele hädaolukorra seaduses sätestatud korras.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 3 sätestatud alusel valitud auliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1 ja 3–6 sätestatud ülesannete täitmisele.

§ 28. Kaitsealiidu liikme ja liikmeks astuda soovija tervisekontroll

(1) Kaitsealiidu liikmeks astuda sooviv isik peab läbi tegema tervisekontrolli, mille eesmärgiks on teha kindlaks, kas isik vastab Kaitsealiidu liikmele ettenähtud tervisenõuetele.

(2) Tervisekontroll tehakse ja tervisetõend väljastatakse Kaitsealiidu liikme või liikmeks astuda soovija kulul.

(3) Kaitseliidu liige peab läbi tegema tervisekontrolli Kaitseliidu nõudmisel, kui on alust arvata, et tema tervise seisund ei vasta Kaitseliidu liikmele ettenähtud tervisenõuetele.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul kannab tervisekontrolli ja tervisetõendi väljastamisega seotud kulu Kaitseliit.

(5) Tervisekontrolli korraldab ja tervisetõendi väljastab perearst, kaasates vajaduse korral eriarste.

(6) Tervisetõendil esitatavate andmete loetelu [kehtestab kaitseminister](#) määrusega.

§ 29. Liikmesuse peatamine

(1) Kaitseliidu liikmesus peatatakse:

- 1) liikme kirjaliku avalduse alusel;
- 2) distsiplinaarkaristusena.

(2) Noorliikme liikmesus peatub käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud alusel ka juhul, kui liikmeks astumise nõusoleku andnud vanem või eestkostja esitab kirjaliku avalduse eestkostetava liikmesuse peatamiseks.

(3) Kaitseliidu liikmesuse võib peatada ajaks, millal Kaitseliidu liige on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav. Peatamise otsustab Kaitseliitu vastuvõtmise õigust omav juhatus või juht kahtlustuse või süüdistuse esitamisest teadasaamisel ning võttes arvesse kahtlustuse või süüdistuse aluseks oleva kuriteo raskusastet ja iseloomu.

(4) Liikmesuse peatumise ajal ei ole Kaitseliidu liikmel õigust osaleda Kaitseliidu üritustel, kasutada Kaitseliidu vara ega esineda Kaitseliidu liikmena. Liikmesuse peatumisel peab Kaitseliidu liige tagastama temale kasutada antud Kaitseliidu ja riigivara, sealhulgas kaitseväelase vormiriietuse.

(5) Liikmesuse peatamise aluse lõppemisel või äralangemisel Kaitseliidu liikmesus jätkub.

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel liikmesuse peatumise korral, kui jõustub süüdimõiste kohtuotsus, loetakse Kaitseliidu liige Kaitseliidust väljaarvatuks kohtuotsuse jõustumisest arvates.

§ 30. Liikmesuse muutmine ja lõppemine

(1) Tegevliikme võib tema kirjaliku avalduse alusel nimetada toetajaliikmeks ja vastupidi.

(2) 18-aastase noorliikme võib tema kirjaliku avalduse alusel nimetada tegev- või toetajaliikmeks.

(3) Tegev- või toetajaliikme auliikmeks valimisel loetakse isik auliikmeks valimisele järgnenud päevast arvates.

(4) Liikmesuse muutmisel peab liige vastama taotlejale ettenähtud nõuetele.

(5) Kaitseliidu liikmesus lõpeb Kaitseliidust:

- 1) väljaastumisega;
- 2) väljaarvamiseega;
- 3) väljaheitmisega.

(6) Kaitseliidu liikmesus lõpeb Kaitseliidust väljaarvamiseega isiku surma korral või kui isik on teadmata kadunud ning Politsei- ja Piirivalveamet on tema suhtes algatanud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse ega ole suutnud tema asukohta kindlaks teha 12 kuu jooksul.

(7) Kaitseliidust väljaastumiseks peab Kaitseliidu liige esitama kirjaliku avalduse.

(8) Kaitseliidu liige, kes ei vasta käesoleva seaduse § 24 lõikes 2 sätestatud nõuetele või jätab täitmata Kaitseliidu liikmele ettenähtud kohustused, arvatakse Kaitseliidust välja. Kaitseliidu liikme võib arvata Kaitseliidust välja, kui esinevad § 24 lõikes 3 sätestatud asjaolud.

(9) Noorliige arvatakse pärast käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud avalduse esitamist Kaitseliidust välja, kui tema noorliikmeks astumise kohta nõusoleku andnud vanem või eestkostja võtab selle tagasi.

(10) Noorliige, kes ei ole enne 19-aastaseks saamist esitanud kirjalikku avaldust Kaitseliidu liikmesuse jätkumiseks, arvatakse 19-aastaseks saamisel Kaitseliidust välja.

(11) Kaitseliidu liige loetakse Kaitseliidust väljaheidetuks käesoleva seaduse § 55 lõike 2 punktis 5 sätestatud distsiplinaarkaristuse määramisest arvates.

(12) Kaitseliidu liikmesuse lõppemisel peab isik Kaitseliidule tagastama tema valdusesse antud Kaitseliidu ja riigivara, sealhulgas kaitseväelase vormiriietuse.

§ 31. Kaitseliidu liikme õigused

(1) Kaitseliidu liikmel on õigus:

- 1) võtta osa Kaitseliidu tegevusest;
- 2) olla Kaitseliiduga töö- või teenistussuhtes;
- 3) kanda vormiriietust, sümboleid ja eraldusmärke;
- 4) saada teavet Kaitseliidu tegevuse kohta.

(2) Kaitseliidu liikmel, kes on tegevväelane, ei ole õigust olla valitud kollegiaalse organi liikmeks.

§ 32. Kaitseliidu liikme kohustused

(1) Kaitseliidu liige on kohustatud:

- 1) kaitsma Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda;
- 2) viivitamata teavitama struktuuriüksuse juhti teost või kavatsusest, mis on suunatud Eesti iseseisvuse või põhiseadusliku korra vastu;
- 3) järgima Kaitseliidu tegevust sätestavaid õigusakte ja neist tulenevaid kohustusi;
- 4) täitma juhi seaduslikku käsku, ja kui käsu täitmine on takistatud, sellest viivitamata koos põhjendusega käsu andjale ette kandma;
- 5) korras hoidma talle antud Kaitseliidu relva, laskemoona ja muud vara;
- 6) teenistuskohustuse täitmisel kandma vormiriietust ja eraldusmärke või erariietel Kaitseliidu eraldusmärke;
- 7) teavitama esimesel võimalusel Kaitseliitu oma kontaktandmete muutumisest.

(2) Kaitseliidu liikmesus ei vabasta isikut kaitseväeteenistuskohustusest.

4. peatükk Teenistuskohustuse täitmine ja käsk

§ 33. Teenistuskohustuse täitmine

(1) Teenistuskohustus on ülesanne, mida Kaitseliidu liige täidab käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmise eesmärgil ja käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 sätestatud tegevustesse kaasamise korral Kaitseliidu koosseisus.

(2) Teenistuskohustus vormistatakse enne ülesande sooritamist kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, kiiret tegutsemist nõudvas olukorras esimesel võimalusel, ja sellest peab selguma Kaitseliidu relva kaasavõtmise vajadus.

(3) Kaitseliidu liige loetakse teenistuskohustuse täitmisel olevaks ajast, millal ta on asunud täitma antud ülesannet.

(4) Teel teenistuskohustuse täitmisele või sealt tagasi loetakse Kaitseliidu liige teenistuskohustuse täitmisel olevaks, kui liikumine toimub varem kindlaksmääratud korras.

(5) Kaitseliidu liige loetakse teenistuskohustuse täitmise lõpetanuks, kui teenistuskohustuse andja on lugenud teenistuskohustuse täidetuks.

(6) Kaitseliidu liige võib mõjuval põhjusel keelduda teenistuskohustuse täitmisele asumisest, teavitades sellest teenistuskohustuse andnud isikut. Kaitseliidu liiget ei või mõjuval põhjusel teenistuskohustuse täitmisest keeldumise eest karistada.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud alusel teenistuskohustuse täitmisest vabastamise otsustab teenistuskohustuse andnud isik.

(8) Kaitseliidu liikme võib teenistuskohustuse täitmisest ajutiselt vabastada vahetu või otsene juht või muu selleks pädev isik.

§ 34. Käsk

(1) Käsk käesoleva seaduse tähenduses on käsu andja tahte väljendus teenistuskohustuse täitmise kestel. Kaitseliidu liikmele ei kohaldata Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud käsu regulatsiooni, välja arvatud juhul, kui Kaitseliidu liige on kutsutud õppekõninemisele kaitseväeteenistuse seaduse alusel.

(2) Käsk antakse suuliselt, kirjalikult või märguandena.

(3) Käsk peab olema kooskõlas seaduste ja nende alusel kehtestatud õigusaktidega.

- (4) Käsk ei tohi ületada käsu andja käsu andmise pädevust.
- (5) Suuline või kirjalik käsk peab sisaldama nõutava tegevuse eesmärki, täpset ülesannet ja täitmise tähtaega.
- (6) Käsu saaja, kes ei saanud käsust aru, on kohustatud küsima käsu andjalt selgitusi. Käsu andja peab olema veendunud, et käsu saaja on saanud käsust aru.
- (7) Käsku tohib Kaitseliidu liikmele anda ainult teenistuskohustuse täitmise käigus ja arvestades teenistuskohustuse eesmärki.
- (8) Käsu saaja on kohustatud täitma saadud käsu, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.
- (9) Kaitseliidu liiget ei või kohustada täitma käsku, mis eeldab ülesande täitmist, mida ei ole käesoleva seadusega Kaitseliidule antud või mille täitmiseks puudub sellel liikmel oskus.

§ 35. Käsuõigus

Käsuõigus on Kaitseliidu ülemal ning struktuuriüksuse või allüksuse juhil (edaspidi koos *üksusejuht*).

§ 36. Käsuõiguse üleandmine

- (1) Üksusejuht võib ajutiselt käsuga allutada talle alluvad Kaitseliidu liikmed või üksuse teisele talle alluvale üksusejuhile või talle alluvale Kaitseliidu liikmele.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud allutamise korral peab selguma allumise aeg ja teenistuskohustus, mille täitmise ajal on Kaitseliidu liikmed allutatud teisele üksusejuhile või teisele Kaitseliidu liikmele.
- (3) Käsu andmise õiguse üleandmisega ei anta üle distsiplinaarkaristuse määramise õigust.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud allutamise tagajärjel ei muutu üksuse struktuur ega koosseis.

§ 37. Käsu täitmine

- (1) Käsu saaja valib käsu täitmise viisi, mis võimaldab kooskõlas õigusaktidega kõige otstarbekamalt täita käsuga antud ülesande, kui käsu andja ei ole määranud käsu täitmise viisi.
- (2) Kaitseliidu liige, kes on saanud kaks või enam käsku, mis takistavad üksteise täitmist, annab iga järgneva käsu andjale teada eelmistest täitmata käskudest. Kui viimase käsu andja nõuab oma käsu kohest täitmist, peab käsu saaja selle täitma. Varem antud käskude täitmata jätmise eest vastutab viimase käsu andja.

§ 38. Käsu täitmisest keeldumine

- (1) Käsu saajal on õigus keelduda käsu täitmisest, kui:
 - 1) käsk on vastuolus seadusega;
 - 2) käsk ületab käsu andja pädevust;
 - 3) käsk nõuab tegusid, mille tegemiseks käsu saajal ei ole õigust;
 - 4) käsk kohustab toime panema süütegu;
 - 5) käsu eesmärk on alandada käsu saaja või kolmanda isiku inimväärikust;
 - 6) käsk ei ole antud teenistuskohustuse täitmiseks;
 - 7) käsust ei selgu käsu andja;
 - 8) käsu täitmine on põhjendamatult ohtlik käsu saaja või teiste isikute elule, tervisele või varale.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–6 ja 8 sätestatud käsu täitmisest keeldumisel peab käsu saaja viivitamata teavitama käsu andnud üksusejuhti ja kõrgemat üksusejuhti.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 7 sätestatud käsu täitmisest keeldumisel peab käsu saaja viivitamata teavitama kõrgemat üksusejuhti.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud käsu täitmisest keeldumise eest ei või Kaitseliidu liiget karistada.
- (5) Ebaseadusliku käsu täitmine ei vabasta Kaitseliidu liiget vastutusest.

§ 39. Vastutus käsu täitmise tagajärgede eest

- (1) Käsu täitmise tagajärgede eest vastutab käsu andja.
- (2) Käesoleva seaduse § 38 lõikes 1 nimetatud käsu andnud isik võetakse käsu andmise eest distsiplinaarvastutusele.
- (3) Käesoleva seaduse § 38 lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul vastutavad käsu täitmise tagajärgede eest nii käsu andja kui ka selle täitja.

(4) Käesoleva seaduse § 38 lõike 1 punktis 7 nimetatud juhul vastutab käsu täitmise tagajärgede eest käsu täitja.

(5) Käesolev peatükk ei piira kolmanda isiku õigust kahjunõude esitamisel ega vabasta muust seaduses sätestatud vastutusest.

5. peatükk

Erivahendid, enesekaitsevahendid ja relvad

§ 40. Erivahend ja enesekaitsevahend

(1) Kaitseliidu liikmele võib teenistuskohustuse täitmiseks anda erivahendi ja enesekaitsevahendi.

(2) Erivahend käesoleva seaduse tähenduses on:

- 1) käeraud;
- 2) sidumisvahend;
- 3) teenistuskoer;
- 4) kumminui;
- 5) teleskoopnui.

(3) Kaitseliidu enesekaitsevahendite loetelu ja nõuded nendele kehtestab kaitseminister määrusega.

(4) Kaitseliidu erivahendit ja enesekaitsevahendit võib tegevliige hoida oma elukohas, kui see on vajalik teenistuskohustuse täitmiseks.

(5) Kaitseliidu erivahendi ja enesekaitsevahendi hoiule andmise tingimused ning korra kehtestab kaitseminister määrusega.

(6) Kaitseliidu erivahendi ja enesekaitsevahendi kasutamise korra ja nende kasutamise koolituse nõuded kehtestab Kaitseliidu ülem.

§ 41. Kaitseliidu relv

(1) Kaitseliidu relv on Kaitseliidu ülesannete täitmiseks riigi poolt Kaitseliidule kasutada antud või Kaitseliidu või tegevliikme soetatud relv.

(2) Kaitseliidu relvale kohaldub lisaks käesolevas seaduses sätestatud relvaseaduse 1. peatükk ning 2. peatüki §-d 11–17, 20¹ ja 21.

(3) Kaitseliidu relv kantakse Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrisse.

(4) Kaitseliidu relv, mis on soetatud kasutamiseks sportimisel, õppetöös või kolleksioneerimiseks, ei ole relvaseaduse tähenduses sõjaväerelv.

§ 42. Kaitseliidu relva käitlemine ja kasutamine

(1) Kaitseliidu relva võib anda käidelda ja kasutada tegevliikmele, kes on läbi teinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse.

(2) Kaitseliidu relva võib kasutada teenistuskohustuse täitmisel, kui Kaitseliidu relva kaasavõtmine on ette nähtud teenistuskohustuse vormistamisel.

(3) Kaitseliidu relva ja laskemoona on keelatud käidelda ja kasutada:

- 1) alkoholi joobes, narkootilise või psühhotroopse aine mõju all;
- 2) koosolekul, meelevaheldusel, piketil, pidustusel ja muul avalikul üritusel, välja arvatud nimetatud avalikel üritustel teenistuskohustuse täitmisel, kui relva kandmiseks on eelnevalt kirjaliku nõusoleku andnud Kaitseliidu ülem või malevapealik.

(4) Kaitseliidu relva ja laskemoona on keelatud üle anda alkoholi joobes või narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamise tunnustega isikule.

(5) Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitus peab sisaldama teavet relva käitlemist ja kasutamist reguleerivatest õigusaktidest, samuti andma teadmisi ja oskusi relva kandmiseks ning relvaga ümberkäimiseks.

(6) Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse nõuded kehtestab Kaitseliidu ülem.

(7) Tegevliikmel on õigus Kaitseliidu relva, sealhulgas sõjaväerelva, või laskemoona anda ajutiselt hoida, kanda ja kasutada teenistuskohustuse täitmisel teisele Kaitseliidu liikmele vahetu juhi nõusolekul, muul ajal malevapealiku kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis antud nõusolekul. Kaitseliidu relva või laskemoona ei ole õigus anda noorliikmele, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(8) Tegevliikmele, kes ei ole läbi teinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitust, võib Kaitseliidu relva anda kasutada vaid lasketiirus kasutamiseks pärast relva kasutamise nõuetega tutvumist.

(9) Kaitseliidu relva, mida ei loeta sõjaväerelvaks relvaseaduse tähenduses, käitlemise ja kasutamise nõuded kehtestab kaitseminister määrusega.

(10) Kaitseliidu relva, mida loetakse sõjaväerelvaks relvaseaduse tähenduses, käitlemisele, kasutamisele ja üleandmisele kohaldatakse relvaseadust, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud juhul.

§ 43. Kaitseliidu relva kandmise luba

(1) Kaitseliidu relva kandmise luba (edaspidi *Kaitseliidu relvaluba*) on tegevliikmele Kaitseliidu ülema või malevapealiku antud kirjalik nõusolek Kaitseliidu relva kandmiseks ja kasutamiseks.

(2) Kaitseliidu relvaloa võib anda tegevliikmele:

- 1) kes on läbi teinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse;
- 2) kelle suhtes ei ole ilmnenud asjaolusid, mis annavad alust eeldada, et ta ei sobi enda või teise isiku turvalisust ohustava eluviisi või käitumise tõttu relva omama;
- 3) kellel puuduvad relvaseaduse § 36 lõike 1 punktides 1–9 ja 11–14 ning lõigetes 2–4 sätestatud asjaolud, mis välistavad relva soetamisloa ja relvaloa andmise;
- 4) kes on läbi teinud relvaseaduse §-s 35¹ ettenähtud tervisekontrolli ja kellel on kehtiv tervisetõend.

(3) Kaitseliidu relvaluba ei või väljastada tegevliikmele, kellele ei anta relvaseaduse kohaselt tsiviilkäibes oleva relva soetamisloa ja relvaluba.

(4) Kaitseliidu relvaloa andmise ja väljastamise korra ning relvaloa vormi kehtestab kaitseminister määrusega.

(5) Tegevliige, kes omab Kaitseliidu relvaluba, peab läbi tegema tervisekontrolli, kui tervisetõendi kehtivus on lõppenud või tervisetõendi väljaandmisest on möödunud üle viie aasta.

(6) Tervisetõendi kehtivuse lõppemisel või käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tähtaja möödumisel tervisekontrolli tegemata jätmisel ja uue tervisetõendi esitamata jätmisel Kaitseliidu relvaloa kehtivus peatatakse või see tunnistatakse kehtetuks käesolevas seaduses sätestatu kohaselt.

(7) Tegevliikmele, kellel on Kaitseliidu relvaluba, võib Kaitseliidu ülem või malevapealik anda õiguse hoida oma elukohas Kaitseliidu relva ja laskemoona.

(8) Tegevliikme elukohas Kaitseliidu relva ja laskemoona hoidmise tingimused ning hoiule andmise korra kehtestab kaitseminister määrusega.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud tervisekontroll tehakse ja tervisetõend väljastatakse Kaitseliidu kulul, kui Kaitseliit on tegevliikmele andnud sõjaväerelva tema elukohas hoidmiseks.

§ 44. Kaitseliidu relvaloa kehtivuse peatamine

(1) Kaitseliidu relvaloa kehtivuse peatab Kaitseliidu ülem või malevapealik oma otsusega:

- 1) ajaks, millal tegevliige kannab distsiplinaar karistust, välja arvatud tegevliikme noomitusega karistamisel;
- 2) relvaseaduse §-s 35¹ ettenähtud tervisetõendi kehtivuse lõppemisel või tervisekontrolli tegemata jätmisel;
- 3) kui loa omaja suhtes esineb põhjendatud kahtlus, et ta võib oma eluviisi või käitumisega ohustada enda või teise isiku turvalisust;
- 4) relva käitlemise ja kasutamise nõuete rikkumise menetluse ajaks;
- 5) relva käitlemise ja kasutamise nõuete rikkumisel;
- 6) liikmesuse peatamisel.

(2) Tegevliige, kelle Kaitseliidu relvaloa kehtivus on peatatud, on kohustatud otsusest teada saamisel viivitamatult tooma tema valduses oleva Kaitseliidu relva ja talle väljastatud laskemoona Kaitseliitu hoiule.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolu äralangemisel taastab Kaitseliidu ülem või malevapealik oma kirjaliku otsusega tegevliikme Kaitseliidu relvaloa kehtivuse.

(4) Tegevliige, kelle Kaitseliidu relvaloa kehtivus on peatatud käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 3 ja 5 alusel, peab enne loa kehtivuse taastamist uuesti läbi tegema Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse.

§ 45. Kaitseliidu relvaloa kehtetuks tunnistamine

(1) Kaitseliidu ülem või malevapealik tunnistab oma kirjaliku otsusega relvaloa kehtetuks, kui:

- 1) tegevliikmeks olek lõpeb;
- 2) tegevliige seda taotleb;
- 3) tegevliikme suhtes ilmnevad relva hoidmist, kandmist ja kasutamist välistavad asjaolud;
- 4) esinevad relvaseaduse § 36 lõike 1 punktides 1–9 ja 11–14 ning lõigetes 2–4 sätestatud asjaolud;
- 5) Kaitseliidu relvaloa kehtivus on peatatud tervisetõendi kehtivuse lõppemise või tervisekontrolli tegemata jätmise tõttu ning tegevliige ei ole 90 päeva jooksul esitanud uut tervisetõendit;
- 6) tegevliige keeldub osalemast käesoleva seaduse § 42 lõikes 5 sätestatud koolitusel või ta ei tee seda läbi ettenähtud tähtaja jooksul;
- 7) relvaluba või tegevliikme relv on hävinud või kadunud;
- 8) tegevliikme relv on muutunud kasutamiskõlbmatuks määral, mis ei võimalda selle taastamist, või tegevliige ei soovi relva taastada.

(2) Kaitseliidu relvaloa kehtetuks tunnistamisel on selle omanik kohustatud sellest teadasaamisel viivitamata tooma Kaitseliitu tema valduses oleva Kaitseliidu relva ja väljastatud laskemoona.

§ 46. Tegevliikme relva soetamine

(1) Tegevliige, kellel on Kaitseliidu relvaluba, võib Kaitseliidu ülema või malevapealiku kirjalikul nõusolekul soetada Kaitseliidu ülesannete täitmiseks isikliku tulirelva (edaspidi *tegevliikme relv*).

(2) Tegevliikme relva soetamiseks väljastab Kaitseliidu ülem või malevapealik kirjaliku soetamisloa. Soetamisloa omanikul on õigus soetada loale märgitud relvamudel ning hoida ja kanda omandatud relva kuni selle Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrisse kandmiseni.

(3) Soetamisloa koosneb:

- 1) A-osast, mis jääb relva müüjale;
- 2) B-osast, mis jääb relva omanikule ning annab õiguse hoida ja kanda sellele märgitud relva kuni Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrisse kandmiseni;
- 3) C-osast, mis jääb Kaitseliidule.

(4) Tegevliikme relv kantakse Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrisse viie päeva jooksul soetamisest arvates. Tegevliikme relv ei ole sõjaväerelv relvaseaduse tähenduses.

(5) Tegevliikme relva soetamiseks loa andmise tingimused ja vormi [kehtestab kaitseminister](#) määrusega.

§ 47. Tegevliikme relva käitlemine ja kasutamine

(1) Tegevliikme relva käitlemisele ja kasutamisele kohaldatakse nõudeid, mis kehtivad sellise Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise kohta, mis ei ole teenistus- ega sõjaväerelv.

(2) Tegevliikme relva omanikuks ei ole Kaitseliit. Kaitseliit ei vastuta tegevliikme relva kasutamise tagajärjel tekkinud kahju eest, kui kahju on tekkinud väljaspool teenistuskohustuse täitmist.

(3) Kaitseliidul on õigus väljastada tegevliikme relva omanikule laskemoona teenistuskohustuse täitmiseks.

§ 48. Tegevliikme relva võõrandamine

(1) Kaitseliidu liikmel on õigus võõrandada tegevliikme relv vaid teisele tegevliikmele või Kaitseliidule.

(2) Tegevliikme relva võõrandamisel teisele tegevliikmele kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 46 sätestatud.

§ 49. Tegevliikme relva käitlemise õiguse lõppemine

(1) Tegevliikme relva käitlemise õigus lõpeb tegevliikmeks olemise lõppemisel või tegevliikme poolt Kaitseliidu ülemale või malevapealikule esitatud vastavasisulise kirjaliku taotluse alusel või relvaseaduse §-des 7–8¹ sätestatud asjaolude ilmnemisel, välja arvatud käesoleva seaduse § 50 lõikes 5 sätestatud juhul.

(2) Tegevliikme relva käitlemise õiguse lõppemisel on isik kohustatud otsusest teadasaamisel viivitamata tooma tema valduses oleva relva ja talle väljastatud laskemoona Kaitseliitu hoiule.

(3) Tegevliikme relva käitlemise õiguse lõppemisel on relva omanikul õigus jätta relv tsiviilrelvana isiklikku omandisse relvaseaduses sätestatud tingimustel.

(4) Tegevliikme relva käitlemise õiguse lõppemisel ja pärast relva kandmist teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kustutatakse isiklikku omandisse jäetud tegevliikme relv Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrist.

(5) Kaitseliidul on õigus relv võõrandada Kaitseliidule relvaseaduse relva ja laskemoona sundvõõrandamise sätete alusel, kui isik ei soovi tegevliikme relva tsiviilrelvana isiklikku omandisse jätta või relva tsiviilikäive ei ole lubatud.

(6) Kaitseliit teavitab Politsei- ja Piirivalveametit tsiviilrelvana isiklikku omandisse jäetud relva kustutamisest Kaitseväe ja Kaitseliidu relvaregistrist.

§ 50. Kaitseliidu relva andmine au- ja toetajaliikmele

(1) Kaitseliidu relva võib anda ajutiselt hoida, kanda ja kasutada au- ja toetajaliikmele, kes on läbi teinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse.

(2) Au- ja toetajaliikmele, kes ei ole läbi teinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitust, võib Kaitseliidu relva anda vaid lasketiirus kasutamiseks pärast seda, kui nad on relva kasutamise nõuetega tutvunud.

(3) Au- ja toetajaliikmel on õigus anda Kaitseliidu relv või laskemoon teenistuskohustuse täitmisel teisele Kaitseliidu liikmele vahetu juhi nõusolekul. Kaitseliidu relva ega laskemoona ei ole õigus anda noorliikmele.

(4) Au- ja toetajaliikmele ei või anda Kaitseliidu relva ega laskemoona elukohas hoidmiseks ning neil ei ole õigust soetada tegevliikme relva.

(5) Käesolevat paragrahvi ei kohaldata käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punktis 1 sätestatud alusel valitud auliikmele, kellele laieneb käesoleva seaduse §-des 42–49 sätestatu.

§ 51. Kaitseliidu relva andmine 12-aastasele ja vanemale noorliikmele

(1) 12-aastane või vanem noorliige võib Kaitseliidu relva kasutada tegevliikme vahetu järelevalve all vanema või eestkostja kirjalikul nõusolekul.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud noorliikmele ei või anda Kaitseliidu relva ja laskemoona elukohas hoidmiseks ning tal ei ole õigust soetada tegevliikme relva.

§ 52. Teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva kasutamine

(1) 18-aastane või vanem Kaitseliidu liige võib Kaitseliidu ülema, malevapealiku või malevkonna pealiku kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis antud nõusolekul ja relvaloa olemasolul kasutada teenistuskohustuse täitmise ajal temale kuuluvat teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva. Kaitseliidul on õigus väljastada teenistuskohustuse täitmisel kasutatava relva jaoks laskemoona. Nõusolekut ei või anda teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva kasutamiseks koosolekul, meelevaldusel, piketil, pidustusel ja muul avalikul üritusel.

(2) Teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva käitlemisele ja kandmisele teenistuskohustuse täitmisel kohaldatakse käesoleva seaduse § 42 lõikes 1, lõike 3 punktis 1 ja lõikes 8 sätestatud Kaitseliidu relva kasutamise nõudeid.

(3) Teenistuskohustuse täitmisel teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva kasutamise tingimused ja korra [kehtestab kaitseminister](#) määrusega.

(4) Teenistuskohustuse täitmisel teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva jaoks laskemoona väljastamise korra kehtestab Kaitseliidu ülem.

(5) Kaitseliit ei vastuta tegevliikmele kuuluva tsiviilkäibes lubatud relva kasutamise tagajärjel väljaspool Kaitseliidu teenistuskohustuse täitmist tekkinud kahju eest.

(6) Käesolevat paragrahvi ei kohaldata jahirelvale.

6. peatükk Liikme vastutus

§ 53. Liikme vastutus

(1) Kaitseliidu liige, kes rikub Kaitseliidu tegevust sätestavaid õigusakte, ei täida talle pandud kohustusi või tekitab oma tegevusega kahju Kaitseliidu huvidele, kannab vastutust õigusaktides sätestatud korras.

(2) Distsiplinaarsüütegu käesoleva seaduse tähenduses on Kaitseliidu maine kahjustamine või teenistuskohustuse täitmisel Kaitseliidu liikme tegevust sätestavate õigusaktide nõuete rikkumine või käsu täitmata jätmine. Distsiplinaarsüüteo eest võib Kaitseliidu liikmele määrata distsiplinaarkaristuse.

(3) Üksusejuht on pädev kohaldama alluvatele seadustes ja muudes õigusaktides ettenähtud ergutusi teenistuskohustuse püüdliku täitmise ja teenistuslaste edusammude eest ning distsiplinaarkaristusi nende poolt toimepandud distsiplinaarsüütegude eest.

(4) Kollegiaalne organ on pädev kohaldama teenistuskohustuse täitmise eest tunnustust ning Kaitseliidu tegevust sätestavate õigusaktide rikkumise korral meetmeid kodukorras sätestatud ulatuses ja korras.

(5) Kaitseliidu liige kannab isiklikku ja varalist vastutust temale Kaitseliidu poolt antud relva, tegevliikme relva, laskemoona ja muu talle antud vara eest.

(6) Kaitseliidu liige, kes on teenistuskohustuse süülise rikkumise tõttu tekitanud Kaitseliidule kahju, on kohustatud selle kahju hüvitama käesoleva paragrahvi lõigetes 8 ja 9 nimetatud ulatuses.

(7) Mitme Kaitseliidu liikme ühiselt tekitatud kahju eest vastutab iga Kaitseliidu liige oma süüle vastavas ulatuses.

(8) Tahtlikult tekitatud kahju korral vastutab Kaitseliidu liige tekkinud kahju eest täies ulatuses.

(9) Hooletuse tõttu tekkinud kahju korral vastutab Kaitseliidu liige tekkinud kahju eest ulatuses, mille määramisel arvestatakse Kaitseliidu liikme teenistuskohustusi, süü astet, talle antud juhiseid, Kaitseliidu liikme haridust, liikmeks oleku aega, senist käitumist, teadmisi ja oskusi, samuti Kaitseliidu võimalusi kahju vältida.

(10) Kui kahju ei ole tekitatud tahtlikult, ei tohi nõutav hüvitis ületada kuuekordset kahju tekitamise kuule eelnenud Statistikaameti avaldatud viimast kuukeskmist brutopalka.

(11) Kaitseliidu liige vastutab distsiplinaarsüüteo eest üksnes süü olemasolu korral.

(12) Süü vormid on hooletus, raske hooletus ja tahtlus.

(13) Hooletus on Kaitseliidu liikme kohustuste täitmiseks vajaliku hoole järgimata jätmine.

(14) Raske hooletus on Kaitseliidu liikme kohustuste täitmiseks vajaliku hoole olulisel määral järgimata jätmine.

(15) Tahtlus on kohustuse rikkumise teadlik soovimine.

(16) Süü hindamisel arvestatakse ka Kaitseliidu liikme haridust, liikmeks oleku aega, teadmisi ja oskusi.

§ 54. Ergutused

(1) Kaitseliidu liiget, kes järgib Kaitseliidu tegevust sätestavaid õigusakte ja täidab edukalt ning silmapaistvalt oma kohustusi, võib ergutada õigusaktides sätestatud korras.

(2) Kaitseliidu liikmele kohaldatavad ergutused on:

- 1) distsiplinaarkaristuse kergendamine, selle tähtaja lühendamine või ennetähtaegne kustutamine;
- 2) tänu avaldamine;
- 3) tänukirja andmine;
- 4) Kaitseliidu teenetemärgi andmine;
- 5) hinnalise kingituse tegemine.

(3) Distsiplinaarkaristuse ennetähtaegse kustutamise õigus on distsiplinaarkaristuse määranud juhil ja distsiplinaarkaristuse määranud juhi otsesel juhil.

(4) Tänu avaldatakse suuliselt rivi või kogu ees või käskkirjaga.

(5) Tänu avaldamise õigus suuliselt rivi või kogu ees on Kaitseliidu liikme vahetul ja otsesel juhil.

(6) Tänukirja andmise õigus on struktuuriüksuse juhil.

(7) Kaitseliidu teenetemärgi annab selleks asjakohase pädevusega isik või organ.

(8) Hinnalise kingituse tegemise õigus on struktuuriüksuse juhil.

(9) Kaitseliidu ülemal on õigus kohaldada käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1–3 ja 5 sätestatud ergutusi.

§ 55. Distiplinaarmenetlus ja distiplinaarkaristused

(1) Distiplinaarmenetluse võib algatada, kui on ilmnunud asjaolud, mis viitavad, et toime on pandud distiplinaarsüüteo tunnustega tegu.

(2) Distiplinaarkaristused on:

- 1) noomitused;
- 2) Kaitseliidu relva kandmise õiguse peatamine kuni üheks aastaks;
- 3) Kaitseliidu liikmesuse peatamine kuni üheks aastaks;
- 4) teenetemärgi äravõtmine;
- 5) Kaitseliidust väljaheitmine.

(3) Distiplinaarkaristusena Kaitseliidu liikmesuse peatamisel on Kaitseliidu liikmel keelatud kanda ja kasutada Kaitseliidu relva. Kaitseliidu tegevliikme valdusesse antud enesekaitsevahend, erivahend, laskemoon, Kaitseväge ja Kaitseliidu relvaregistrisse kantud tulirelv ning muu Kaitseliidu vara tuleb liikmesuse peatamise ajaks tagastada Kaitseliidule.

(4) Distiplinaarkaristuse määramisel tuleb arvestada muu hulgas distiplinaarsüüteo raskust, menetletava asja olemust ja Kaitseliidu liikme varasemaid karistusi.

(5) Ühe distiplinaarsüüteo eest võib määrata vaid ühe distiplinaarkaristuse. Distiplinaarkaristuse määramisel ei arvestata sama teo eest määratud väärteo- või kriminaalkaristust. Kestev distiplinaarsüütegu loetakse uueks distiplinaarsüüteoks, kui Kaitseliidu liige ei lõpeta rikkumist pärast distiplinaarkaristuse määramise otsuse teatavaks tegemist.

(6) Distiplinaarkaristust ei või määrata, kui distiplinaarsüütegu on aegunud. Distiplinaarsüütegu aegub ühe aasta möödumisel selle toimepanemisest. Distiplinaarsüütegu aegumine algab hetkest, kui Kaitseliidu liige lõpetab teo toimepanemise. Distiplinaarsüütegu aegumine peatub distiplinaarasja menetluse ajaks, kuid mitte kauemaks kui 180 päevaks. Kaitseliidu ülemal ja struktuuriüksuse juhil on õigus aegumisest hoolimata algatada uurimine teo toimepanemise asjaolude väljaselgitamiseks.

(7) Distiplinaarkaristus kustub ühe aasta möödumisel karistuse määramise otsuse jõustumisest.

(8) Kaitseliidust väljaheidatud isiku uuesti liikmeks võtmise otsustab Kaitseliidu ülem.

§ 56. Distiplinaarkaristuse määramise õigus

(1) Noomituse määramise õigus on vahetul ja otsesel juhil.

(2) Distiplinaarkaristusena Kaitseliidu liikmesuse peatamise ja Kaitseliidust väljaheitmise õigus on liikme Kaitseliitu vastuvõtmise õigusega juhatusel ja juhil.

(3) Relvakandmisõiguse peatamise õigus on malevapealikul.

(4) Teenetemärgi äravõtmise õigus on asjakohase pädevusega isikul või organil.

(5) Kaitseliidu ülemal on õigus määrata käesoleva seaduse § 55 lõike 2 punktides 1–3 ja 5 sätestatud karistusi.

7. peatükk Tagatised

§ 57. Tegevliikme, auliikme ja noortejuhi õigus puhkusele

(1) Tegevliikmel ja käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punktis 1 sätestatud alusel valitud auliikmel on õigus struktuuriüksuse juhi kirjalikul taotlusel saada ühe aasta jooksul kuni kümme kalendripäeva tasustamata lisapuhkust käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmiseks ja lõike 2 punktis 2 sätestatud tegevuses osalemiseks.

(2) Noortejuhil on õigus noorteorganisatsiooni juhi kirjalikul taotlusel saada ühe aasta jooksul kuni kümme kalendripäeva tasustamata lisapuhkust noorliikmete õppetegevuse läbiviimiseks. Tasustamata lisapuhkust on õigus saada, kui noorliikmete õppetegevus kestab järjestikku vähemalt 48 tundi.

(3) Kaitseliidu liikmetele käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmise korral ja lõike 2 punktis 2 sätestatud tegevuses osalemise korral ning noortejuhile ettenähtud lisapuhkuse taotlemise ja andmise korra [kehtestab kaitseminister](#) määrusega.

(4) Kaitseliit võib tegevliikmele, käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punktis 1 sätestatud alusel valitud auliikmele ja noortejuhile maksta isiku kirjalikul taotlusel ja struktuuriüksuse juhi nõusolekul käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud lisapuhkuse eest hüvitist kuni viie kalendripäeva ulatuses. Hüvitise arvutamise aluseks võetakse viimane Statistikaameti avaldatud keskmine brutokuupalk.

(5) Kaitseliidu poolt lisapuhkuse ajal makstava hüvitise taotlemise ja väljamaksmise korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 58. Kaitseliidu liikme sotsiaalsete tagatiste alused

(1) Kaitseliidu liikmel, kes täidab käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesannet ja saab vigastada või hukkub, on õigus käesoleva seaduse §-des 61, 64 ja 65 sätestatud tagatistele.

(2) Kaitseliidu liikmel, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 6 sätestatud tegevustesse, on vigastada saamise või hukkumise korral õigus ainult käesoleva seaduse §-des 61, 64 ja 65 sätestatud tagatistele.

(3) Kaitseliidu liikmele, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktis 5 sätestatud tegevusse, kohaldatakse kaitsevæteenistuse seaduse § 80 lõigetes 5 ja 7 ning §-des 193–196 sätestatud tagatisi. Kaitseliidu liikmel ei ole õigust saada käesoleva seaduse § 57 lõikes 4 sätestatud hüvitist ja kaitsevæteenistuse seaduse § 80 lõikes 5 sätestatud toetust samaaegselt.

(4) Kaitseliidu liikmele, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktis 3 sätestatud tegevusse, kohaldatakse kaitsevæteenistuse seaduse §-des 193–196 sätestatud tagatisi.

(5) Kaitseliidu liikmel ei ole õigust käesoleva seaduse §-des 61 ja 64 sätestatud tagatistele, kui vigastada saamine või hukkumine on aset leidnud käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–3 ja 5–8 sätestatud ülesannete täitmisel.

§ 59. Ohutuse tagamine

(1) Käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja lõike 2 punktis 3 sätestatud tegevusse kaasamisel tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise Kaitseliit.

(2) Käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktides 1, 2 ja 4–6 sätestatud tegevustesse kaasamisel tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise kaasav ametiasutus.

§ 60. Kaitseliidu liikme vigastuse ja hukkumise põhjuse kindlakstegemine

(1) Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja lõike 2 punktis 3 sätestatud tegevuses osalemisel korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise Kaitseliit. Uurimistoimingute tegemisel peab osalema vähemalt üks Kaitseliiduga töö- või teenistussuhtes olev isik. Uurimise tulemuse kinnitab Kaitseliidu ülem.

(2) Kaitseliidus tehtava töötervishoiu ja tööohutuse uurimise korra kehtestab Kaitseliidu ülem.

(3) Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 6 sätestatud tegevustes osalemisel korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise Kaitseliidu kaasamist taotlenud asjaomane ametiasutus. Uurimistoimingu tulemus esitatakse Kaitseliidu ülemale.

(4) Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 punktis 5 sätestatud tegevuses osalemisel korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise Kaitseväge. Uurimistoimingu tulemus esitatakse Kaitseliidu ülemale.

(5) Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmisel ning lõike 2 punktides 3 ja 5 sätestatud tegevustes osalemisel tuvastab seose teenistuskohustuse täitmise ja vigastuse saamise või hukkumise põhjuse vahel ning vajaduse korral määrab töövõimetuse ulatuse Kaitsevæe arstlik komisjon.

(6) Kaitseliidu liikme töövõimetuks jäämise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmisel ning lõike 2 punktides 3 ja 5 sätestatud tegevustes osalemisel kehtestab püsiva töövõimetuse tuvastamise ning töövõime kaotuse ulatuse määramise korra [kaitseminister](#)määrusega.

(7) Kaitseliidu liikme vigastada saamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–3 ja 5–8 sätestatud ülesannete täitmisel ning lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 6 sätestatud tegevustes osalemisel teostab püsiva töövõimetuse ekspertiisi ja määrab püsiva töövõimetuse ulatuse Sotsiaalkindlustusamet riikliku pensionikindlustuse seaduses sätestatud korras.

§ 61. Hüvitis Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral

(1) Kaitseliidus või muus asjaomas asutuses tehtud uurimise tulemused ja Kaitsevæe arstliku komisjoni või Sotsiaalkindlustusameti püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse koos Kaitseliidu ülema arvamusega hüvitise maksmise kohta edastab Kaitseliit otsustamiseks Kaitseministeeriumile.

(2) Kaitseministeerium teeb otsuse 60 päeva jooksul Kaitsealiidult teabe saamisest arvates.

(3) Kaitseministeeriumil on õigus enne otsuse tegemist teha lisaurimine ja küsida otsuse tegemiseks vajalikku lisateavet. Lisaurimise ja teabe küsimise ajaks peatub käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud otsuse tegemise tähtaeg. Lisaurimine ja teabe küsimine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(4) Kaitseväge arstliku komisjoni või Sotsiaalkindlustusameti otsusega püsivalt töövõimetuks tunnistatud Kaitsealiidu liikmele maksab Kaitsealiit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist Kaitseministeeriumi otsuse alusel:

- 1) osalise töövõimetus korral töövõime kaotusel 10–30 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga kuuekordses ulatuses;
- 2) osalise töövõimetus korral töövõime kaotusel 40–50 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga 24-kordses ulatuses;
- 3) osalise töövõimetus korral töövõime kaotusel 60–70 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga 48-kordses ulatuses;
- 4) osalise töövõimetus korral töövõime kaotusel 80–90 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga 72-kordses ulatuses;
- 5) täieliku töövõimetus korral töövõime kaotusel 100 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga 96-kordses ulatuses.

(5) Kaitsealiidu liikme hukkamise korral maksab Kaitsealiit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist hukkamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti avaldatud keskmise brutokuupalga 150-kordses ulatuses.

(6) 18-aastaselt ja vanemal Kaitsealiidu liikmel on õigus nimetada käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud hüvitisest kuni 50 protsenti saav füüsiline isik või isikud.

(7) Kaitsealiidu liikme poolt hüvitise saamiseks õigustatud isikute nimetamise korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(8) Pärast käesoleva paragrahvi alusel hüvitise maksmist tekib riigil süüdiolava isiku suhtes nõudeõigus hüvitisena makstud summa ulatuses. Nõudeasjas esindab riiki kaitseminister või tema volitatud isik.

§ 62. Hüvitise taotlemine

(1) Käesoleva seaduse § 61 lõigetes 4 ja 5 sätestatud hüvitist saama õigustatud isikul on õigus hüvitist taotleda ühe aasta jooksul Kaitsealiidu liikme töövõimetus määramisest või hukkamisest arvates.

(2) Kaitsealiidu liikme hukkamise ja töövõimetuks jäämisel korral ühekordse hüvitise maksmiseks avalduse esitamise, hüvitise määramise ning väljamaksmise tingimused ja korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 63. Hüvitise väljamaksmine

(1) Käesoleva seaduse § 61 lõike 4 punktides 1 ja 2 sätestatud hüvitis jaotatakse kahte võrdsesse ossa. Esimene osa makstakse välja 30 päeva jooksul hüvitise määramisest arvates. Teine osa makstakse välja ühe aasta möödumisel esimese makse tegemisest.

(2) Käesoleva seaduse § 61 lõike 4 punktides 3–5 sätestatud hüvitis jaotatakse kolme võrdsesse ossa. Esimene osa makstakse välja 30 päeva jooksul hüvitise määramisest arvates. Teine osa makstakse välja ühe aasta möödumisel ja kolmas osa kahe aasta möödumisel esimese makse tegemisest.

(3) Arvestades käesoleva seaduse § 61 lõikes 4 sätestatud töövõimetus protsentide vahemikke, vähendatakse töövõime osalisel taastumisel väljamaksmisele kuuluvat osa võrreldes eelmise väljamaksega järgmiselt:

- 1) taastumisel ühe vahemiku võrra – 25 protsenti;
- 2) taastumisel kahe vahemiku võrra – 50 protsenti;
- 3) taastumisel kolme vahemiku võrra – 60 protsenti;
- 4) taastumisel nelja vahemiku võrra – 80 protsenti.

(4) Töövõime langemisel väljamaksmisele kuuluva osa suurust võrreldes eelmise väljamaksega ei suurendata.

(5) Töövõime täielikul taastumisel jäetakse väljamaksmisele kuuluv osa välja maksmata.

(6) Kaitsealiidu liikme hukkamise korral makstakse käesoleva seaduse § 61 lõikes 5 ettenähtud hüvitis välja järgmiselt:

- 1) kuni 50 protsenti hüvitise summast hukkunu poolt käesoleva seaduse § 61 lõike 6 alusel nimetatud isikule või isikutele;
- 2) vähemalt 50 protsenti hüvitise summast hukkunu lastele, vanematele, lesele ja perekonnaseaduse alusel hukkunu ülalpidamisel olnud teistele isikutele.

(7) Käesoleva seaduse § 61 lõikes 6 nimetatud isiku või isikute nimetamata jätmisel makstakse kogu hüvitis käesoleva paragrahvi lõike 6 punktis 2 nimetatud isikutele. Kui Kaitsealiidu liikmel puudub käesoleva paragrahvi

lõike 6 punktis 2 nimetatud isik, makstakse kogu hüvitise summa välja käesoleva seaduse § 61 lõike 6 alusel nimetatud isikule või isikutele.

§ 64. Kaitseliidu tegevliikme ravikulu katmine

(1) Kaitseliidu tegevliikmel, kes täitis käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesannet ja sai selle käigus vigastada, kaetakse vajaduse korral ravikulu piirmäära ulatuses.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ravikulu kaetakse juhul, kui vigastuse tekkimine on tuvastatud tervishoiuteenuse osutaja poolt vahetult pärast vigastuse tekkimist.

(3) Kaitseväge arstlik komisjon koostab käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmise ajal vigastada saanud Kaitseliidu tegevliikmele raviplaani.

(4) Kaitseliidu tegevliikmele koostatud raviplaanis määratud ravikulu hüvitab piirmäära ulatuses Kaitseliit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt.

(5) Kaitseliidu tegevliikmele ravikulu hüvitamise tingimused, ulatuse, piirmäära ja korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 65. Hukkunud Kaitseliidu liikme matusekulu kandmine

(1) Teenistuskohustuse täitmise tõttu hukkunud Kaitseliidu liikme matuse korraldab ja matusetootuse seaduse §-s 3 sätestatud matuse korraldamise kulu kannab piirmäära ulatuses Kaitseliit.

(2) Teenistuskohustuse täitmise tõttu hukkunud Kaitseliidu liikme matusekulu ulatuse ning tasumise tingimused ja korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

§ 66. Hüvitise maksmist ja muu kulu katmist välistavad asjaolud

(1) Käesoleva seaduse §-des 61, 64 ja 65 sätestatud ei kohaldata, kui Kaitseliidu liige:

- 1) ei tegutsenud sündmuse asetleidmise ajal Kaitseliidu koosseisus;
- 2) oli sündmuse asetleidmise ajal lõpetanud juhi nõusolekul teenistuskohustuse täitmise;
- 3) oli sündmuse asetleidmise ajal lahkunud teenistuskohustuse täitmise kohast omavoliliselt;
- 4) oli sündmuse asetleidmise ajal tahtlikult põhjustatud joobeseisundis;
- 5) pani sündmuse asetleidmise ajal toime distsiplinaarkorras karistatava teo;
- 6) pani sündmuse asetleidmise ajal toime süüteo;
- 7) pani sündmuse asetleidmise ajal toime enesetapu, enesetapukatse või enesevigastuse, mis ei olnud seotud haigusliku seisundiga ega olnud põhjustatud teiste isikute süülisest käitumisest;
- 8) eiras sündmuse asetleidmise ajal ohutusnõudeid ja selle tagajärjel tekkis tervisekahjustus;
- 9) oli sündmuse asetleidmise ajal hõivatud teenistuskohustusega mitteseotud tegevusega, mille ajaks oli pädev isik ta teenistuskohustuse täitmisest vabastanud;
- 10) oli keeldunud osalemast tervisekahjustust ennetavas tegevuses või jättis selles osalemata;
- 11) oli sündmuse asetleidmise ajal teenistuskohustuse täitmiselt kõrvaldatud seoses distsiplinaarmenetlusega või mõnel muul seaduses sätestatud alusel;
- 12) täitis sündmuse asetleidmise ajal avaliku teenistuse ametikohale nimetamisest, töölepingust või muust sellesarnasest lepingust tulenevaid tööülesandeid.

(2) Kaitseliidu liikme vigastuse saamist ja hukkumist ei peeta teenistuskohustuse täitmise põhjustatuks, kui Kaitseliidu liikme vigastuse või hukkumise põhjustas temale varem teada olnud haigus või vigastus.

(3) Lisaks käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatule peetakse käesoleva seaduse §-des 61, 64 ja 65 sätestatud hüvitise ja muu kulu katmise õiguse tekkimist välistavaks asjaoluks meditsiinilise seose puudumist teenistuskohustuse täitmise ja vigastuse saamise või hukkumise vahel.

(4) Kaitseliidu liige, kes ei esita töövõime kaotuse määramiseks vajalikku teavet või jätab Kaitseväge arstlikku komisjoni mõjuva põhjuseta ilmumata, loetakse hüvitisest või kulu katmisest loobunuks.

§ 67. Teenistuskohustuse täitmisel tehtud kulu hüvitis ja päevaraha maksmine

(1) Kaitseliidu liikmele võib piirmäära ulatuses maksta hüvitist teenistuskohustuse täitmisel tehtud kulu eest.

(2) Kaitseliidu liikmele käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hüvitise maksmise tingimused, ulatuse, piirmäära ja korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(3) Kaitseliidul on õigus lähetada tegevliiget teenistuskohustuse täitmiseks välisriiki ning maksta tegevliikmele lähetusega seotud sõidu- ja majutuskulude hüvitist ning päevaraha.

(4) Päevaraha makstakse töölepingu seaduse § 40 lõike 3 alusel kehtestatud määruises sätestatud tingimustel ja alammääras, kui pooled ei ole kokku leppinud hüvitamist suuremas määras.

§ 68. Kaitseliidu liikme toitlustus

(1) Kaitseliidu liikmele võib tagada määratud maksumuse ulatuses tasuta toitlustuse käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja lõikes 2 sätestatud tegevustes osalemisel.

(2) Kaitseliidu liikmele ettenähtud toitlustuse tagamise tingimused, korra ja maksumuse [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

8. peatükk Valve

§ 69. Valve osutamine

(1) Valve käesoleva seaduse tähenduses on Eesti välisesinduse, riigikaitselise objekti või vara ja selle ümbruse jälgimine ründeohu või ründe avastamiseks, õigusrikkumise ärahoidmiseks või takistamiseks ja ohu kõrvaldamiseks ning meetmete võtmine valvatava objekti või vara puutumatus tagamiseks.

(2) Kaitseliidu valvatavate objektide ja vara loetelu [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(3) Objekti ja vara valve korraldamise ülesande annab Kaitseliidule Kaitseväge juhataja, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kaitseministri määruises sätestatud. Kaitseväge juhataja teavitab esimesel võimalusel oma korraldusest ja selle sisust kirjalikult kaitseministrit.

(4) Valvatava objekti ja vara valdajaga sõlmib valvelepingu Kaitseliidu ülem või tema volitatud isik. Eesti välisesinduse valvelepingu sõlmib Kaitseliidu ülem.

(5) Valvelepingus peavad sisalduma vähemalt järgmised andmed:

- 1) valvet korraldava Kaitseliidu maleva nimetus, selle esindaja nimi ja kontaktandmed;
- 2) valve osutamise aeg ja kestus;
- 3) valvatava objekti või vara valvurite maksimaalne arv;
- 4) valvuri tööpiirkond;
- 5) valvatava objekti või vara omaniku esindaja nimi ja kontaktandmed;
- 6) valvatava objekti või vara valvuril kasutada lubatud relvade ja erivahendite loetelu;
- 7) valvelepingu muutmise tingimused.

(6) Valve korraldamise tasu ja selle kasutamise tingimused määratakse kindlaks riigivara valitseja ja Kaitseliidu vahel sõlmitavas riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingus.

§ 70. Valvuri staatus

(1) Valvur on isik, kes osutab valvet käesoleva seaduse § 69 lõike 1 tähenduses.

(2) Valvur võib olla vähemalt 19-aastane Kaitseliidu tegevliige ja käesoleva seaduse § 27 lõike 2 punkti 1 alusel valitud auliige.

(3) Valvur peab olema läbi teinud Kaitseliidu korraldatava valvuri väljaõppe, mille õppekava kinnitab Kaitseliidu ülem.

(4) Kaitseliidu ülem või tema volitatud isik sõlmib valvuriga seadusele vastava töölepingu, milles muu hulgas märgitakse valvatava objekti valdaja või tema volitatud esindaja, kellel on õigus anda valvurile tööülesannete täitmisel ajutisi korraldusi. Valvatava objekti valdajal ega tema volitatud esindajal ei ole õigust anda valvurile ülesandeid, mida ei ole sätestatud käesoleva seaduse § 69 lõikes 4 nimetatud lepingus.

(5) Valvet ei peeta teenistuskohustuse täitmiseks käesoleva seaduse § 33 tähenduses ja avalikuks teenistuseks avaliku teenistuse seaduse tähenduses.

§ 71. Valvuri õigused ja kohustused

(1) Valvur kannab töökohustusi täites Kaitseliidult saadud vormiriietust, käesidet ja embleemi.

(2) Kaitseliidu valvuri käesideme ja embleemi kirjelduse ning kandmise korra [kehtestab kaitseminister](#)määrusega.

(3) Valvuril on õigus:

- 1) tuvastada valvatavale objektile siseneda sooviva isiku isikusamasus;
- 2) tõkestada pääs valvatavale objektile ja kinni pidada isik, kes püüab sinna siseneda loata või muu seadusliku aluseta;

- 3) peatada isik, kes on loata sisenenud valvatavale objektile;
- 4) kinni pidada isik, keda kahtlustatakse valvataval objektil toimepandud süüteo;
- 5) peatada isik, kes tungib või on tunginud valvatavale objektile, viibib seal asjakohase loa või muu seadusliku aluseta, ohustab valvatavat objekti, seal hoitavat vara või objektil viibivaid isikuid või takistab valvurit tema ülesannete täitmisel;
- 6) kontrollida isiku sisenemisel valvatavale objektile ja sealt lahkumisel isikut ja tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistusköera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine valvataval objektil on keelatud;
- 7) kontrollida isiku sisenemisel valvatavale objektile ja sealt lahkumisel temaga kaasas olevat asja vaatlemise või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistusköera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine valvataval objektil on keelatud;
- 8) kinni pidada isik vahetult eesseisva kuriteo toimepanemise ärahoidmiseks või elu või kehalist puutumast ähvardava vahetu ohu tõrjumiseks.

(4) Isiku kinnipidamiseks võib valvur isiku sulgeda ruumi või sõidukisse ja muul viisil piirata olulisel määral isiku füüsilist vabadust. Isiku kinnipidamisest üleandmise eesmärgil teavitab valvur viivitamata asjaomast ametiasutust. Isikut ei või kinni pidada kauem kui kuus tundi.

(5) Kinnipeetud isikut teavitatakse kinnipidamise põhjustest ning tema nõudmisel käesolevas peatükis sätestatud valvuri õigustest ja kohustustest.

(6) Kinnipidamisel on õigus kasutada vahetut sundi nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud alusel peatatud või kinnipeetud isik, keda ei ole põhjust kahtlustada süüteo toimepanemises, juhatatakse valvatavalt objektilt välja.

(8) Kui on alus arvata, et käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud alusel peatatud või kinnipeetud isik on toime pannud süüteo, tuleb isik viivitamata üle anda Politsei- ja Piirivalveametile või välisriigis asjaomasele ametiasutusele.

(9) Valvuril on õigus võtta hoiule käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 6 ja 7 sätestatud kontrolli käigus leitud ese või aine, millega isik võib ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine valvataval objektil on keelatud. Eseme või aine hoiulevõtmine dokumenteeritakse. Koos kinnipeetud isiku üleandmisega antakse Politsei- ja Piirivalveametile või välisriigis asjaomasele ametiasutusele üle ka kontrolli käigus hoiulevõetud ese või aine. Isiku vabastamisel tagastatakse talle hoiulevõetud ese või aine viivitamata, välja arvatud juhul, kui eseme või aine omamiseks on vajalik luba, mis isikul puudub. Keelatud aine või eseme omamisest teavitab valvur nimetatud ametiasutust esimesel võimalusel.

§ 72. Valvuri relvad ning erivahendid ja enesekaitsevahendid

(1) Valvuril on õigus tööülesande täitmisel kanda tuli-, külm- ja gaasirelva ning erivahendit ja enesekaitsevahendit. Tuli-, külm- ja gaasirelva käitlemine toimub relvaseaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud korras, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Tulirelv käesoleva peatüki tähenduses on püstol, revolver, puss ja automaattulirelv. Tulirelvana võib kasutada ainult sõjaväerelva.

(3) Külmrelv käesoleva peatüki tähenduses on kumminui ja teleskoopnui.

(4) Gaasirelv käesoleva peatüki tähenduses on gaasipihusti.

(5) Tulirelva kandmise õigus on vaid valvuril, kellel on Kaitseliidu relvaluba.

§ 73. Vahetu sunni kasutamine

(1) Vahetu sund käesoleva seaduse tähenduses on füüsilise isiku, looma või asja mõjutamine füüsilise jõu või tuli-, külm- või gaasirelva või erivahendi või enesekaitsevahendiga. Vahetu sunni kasutamisel tuleb hoiduda füüsilise isiku, looma või asja kahjustamisest suuremal määral, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu.

(2) Füüsilist jõudu võib valvatava objekti kaitsmisel kasutada, kui ohu väljaselgitamine ja tõrjumine, isiku kinnipidamine ning isiku tegevuse tõkestamine valvuri suulise korraldusega ei ole võimalik või õigel ajal võimalik.

(3) Erivahendit ja enesekaitsevahendit ning külm- ja gaasirelva võib valvatava objekti kaitsmisel kasutada valvuri või muu isiku vastu toimepandava ründe tõkestamiseks, kui ründega kaasneb oht valvuri või muu isiku elule või tervisele, ja isiku kinnipidamiseks, kui on alus arvata, et ta võib kahjustada suure väärtusega varalist hüve, põgeneda, rünnata valvurit või ohustada teisi isikuid või ennast.

(4) Valvur võib käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud alustel kasutada sidumisvahendit, kui käeraudade kasutamine ei ole võimalik ning kui sidumisvahendi kasutamine ei sea ohtu isiku elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta suurt füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

(5) Sellekohase väljaõppe saanud teenistukoera võib kasutada valvatava objekti valveks ja kaitsmiseks. Suukorvita teenistukoeraga võib valvataval objektil liikuda, kui koer on rihma otsas või kui territoorium on aiaga piiratud ja teenistukoera kasutamisest teavitavad asjakohased sildid. Teenistukoera ei või jätta valvataval objektil järelevalveta.

(6) Valvur võib kasutada kõrgendatud ohu tõrjumiseks tulirelva, kui ohu tõrjumine muu vahetu sunni vahendiga ei ole võimalik või ei ole õigel ajal võimalik, arvestusega, et tulirelva kasutamisel tehakse kõik võimalik, et sellega ei seataks ohtu muud kaalukat hüve.

(7) Valvur võib kasutada isiku suhtes tulirelva ainult isiku ründamis-, vastupanu- või põgenemisvõimetuks muutmiseks äärmise abinõuna juhul, kui seda eesmärki ei ole võimalik saavutada looma kasutamise ega asja vastu tulirelva kasutamisega ega muu vahetu sunni vahendiga ning kui see on ühtlasi vajalik, et:

1) tõrjuda vahetu oht elule või kehalisele puutumatusele;
2) tõkestada vahetult eesseisva või juba asetleidva vägivaldse esimese astme kuriteo toimepanemist või sellise kuriteo toimepanemist, mille eest võib karistusena mõista eluaegse vangistuse.

(8) Enne vahetu sunni kasutamist on valvur kohustatud suuliselt hoiatama isikut, kelle vastu või kelle omandis või valduses oleva looma või asja vastu ta kavatseb sündi kasutada. Hoiatamisel tuleb arvestada, et hoiatataval isikul oleks võimalik vabatahtlikult eemalduda. Isikuid ei pea hoiatama nende suhtes tehnilise tõkke kasutamise eest.

(9) Hoiatamisest võib loobuda, kui hoiatamine ei ole võimalik kõrgendatud ohu tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kiire vajaduse tõttu. Tulirelva kasutamisel rahvahulga vastu ei või hoiatamisest loobuda.

(10) Kui vahetu sunni kohaldamisega tekitatakse isikule kehavigastus, on valvur kohustatud tagama isikule esimesel võimalusel esmaabi andmise ning vajaduse korral kiirabi või välisriigis vastavat teenust osutava isiku kutsumise.

(11) Valvuri poolt vahetu sunni kasutamise tõttu isikule kehavigastuse tekitamisel või isiku surma põhjustamisel on valvur kohustatud viivitamata juhtumist suuliselt teavitama Politsei- ja Piirivalveametit või välisriigis asjaomast ametiasutust ja esitama kirjaliku teate nimetatud ametiasutusele ühe ööpäeva jooksul pärast sündmuse toimumist.

(12) Kirjalikus teates märgitakse juhtumi toimumise aeg ja koht, sündmuse asjaolud, vahetu sunni kasutaja nimi ja selle isiku andmed, kelle vastu vahetut sündi kasutati, ning kirjeldatakse vahetu sunni kasutamise tagajärgi.

(13) Välisriigis toimunud juhtumi korral jäetakse kirjalikus teates vahetu sunni kasutaja nimi märkimata ning teate kinnitab ja esitab valvatava objekti valdaja. Eesti välisesinduse valvamise korral on valvuril välisriigis puutumatus diplomaatiliste suhete Viini konventsiooni või konsulaarsuhete Viini konventsiooni kohaselt.

§ 74. Valvurile ettenähtud tagatised

(1) Valvurile, kellel tööülesande täitmise tagajärjel tekib püsiv töövõimetus, maksab Kaitseliit hüvitisena:

- 1) töövõime osalise kaotuse korral – valvuri ühe aasta töötasu;
- 2) töövõime täieliku kaotuse korral – valvuri kolme aasta töötasu.

(2) Valvuri hukkamise korral tööülesande täitmisel maksab Kaitseliit ühekordse hüvitisena valvuri viie aasta töötasu, mis jaotatakse võrdselt toetust saama õigustatud isikute vahel. Toetust saama õigustatud isikud on valvuri lesk ja isik, kes oli perekonnaseaduse alusel valvuri ülalpidamisel.

(3) Hüvitis arvutatakse püsivalt töövõimetu või hukkunud valvuri viimase 12 kuu keskmise töötasu alusel.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud hüvitis makstakse välja kahes võrdses osas. Esimene osa makstakse välja 30 päeva jooksul pärast töövõimetus määramist kinnitava teabe esitamist Kaitseliidule. Teine osa makstakse välja ühe aasta möödumisel esimese makse tegemisest eeldusel, et töövõime ei ole taastunud. Töövõime taastumise korral jäetakse teine osa välja maksmata.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 sätestatud hüvitis makstakse välja kolmes võrdses osas. Esimene osa makstakse välja 30 päeva jooksul pärast töövõimetus määramist kinnitava teabe esitamist Kaitseliidule. Teine osa makstakse välja ühe aasta möödumisel ja kolmas osa kahe aasta möödumisel esimese makse tegemisest eeldusel, et töövõime ei ole osaliselt või täielikult taastunud. Töövõime osalisel taastumisel vähendatakse väljamaksmisele kuuluvat osa poole võrra. Töövõime täielikul taastumisel enne teise või kolmanda osa väljamaksmiseks ettenähtud tähtaega jäetakse vastav osa välja maksmata.

(6) Hüvitis saama õigustatud isikul on õigus hüvitisit taotleda ühe aasta jooksul valvuri töövõimetus määramisest või hukkamisest arvates.

(7) Hüvitise maksmine ei vabasta Kaitseliitu muudest seadusega sätestatud kohustustest valvuri püsiva töövõimetuse hüvitamisel.

(8) Pärast käesoleva paragrahvi alusel hüvitise maksmist Kaitseliidule riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt tekib riigil süüdiolava isiku suhtes nõudeõigus hüvitisena makstud summa ulatuses. Nõudeasjas esindab riiki kaitseminister või tema volitatud isik.

§ 75. Kaitseliidu objektide ja vara valve korraldamine

(1) Kaitseliidu objektide ja vara valvet rahastatakse Kaitseliidu eelarvest.

(2) Kaitseliidu objektide ja vara valvet korraldatakse käesoleva seaduse §-des 70–73 sätestatud korras.

9. peatükk Vara ja õigusvõime

§ 76. Kaitseliidu vara

Kaitseliit valdab, kasutab ja käsutab vara seadustes ning nende alusel antud õigusaktides sätestatud korras.

§ 77. Kaitseliidu vara käsutamine

(1) Kaitseliit võib võõrandada vara, mis ei ole tarvilik Kaitseliidu ülesannete täitmiseks, juhindudes põhimõttest suurendada kasu, mida Kaitseliit võib neist toimingutest või tehingutest saada, vältides kahju ja tagades, et varaga teostatavad tehingud on kooskõlas õigusaktidega ning on läbipaistvad ja kontrollitavad.

(2) Kaitseliit võib anda teise isiku kasutusse ainult sellist vara, mida ta peab oma ülesannete täitmiseks vajalikuks, kuid mida parajasti ei ole võimalik või otstarbekohane sellel eesmärgil kasutada. Kaitseliidu vara teise isiku kasutusse andmise korra kehtestab keskkoguhatus.

(3) Kaitseliit omandab kinnisvara ning pandib ja võõrandab temale kuuluvat kinnisvara Kaitseliidu keskkogu otsusel ja kaitseministri loal.

(4) Oma vara kasutada andmisel ja võõrandamisel järgib Kaitseliit riigivara seaduse 3. ja 4. peatükis sätestatud.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud õigus ei laiene Kaitseliidu relvale, erivahendile ja enesekaitsevahendile ning Kaitseväe ja Kaitseliidu sõidukite registrisse kantud sõidukile.

§ 78. Kaitseliidu vara Kaitseväe kasutusse andmine

Kaitseväel on õigus Kaitseväe korralduse seaduse § 3 lõike 1 punktides 2 ja 4² sätestatud ülesannete täitmiseks tasuta ajutiselt kasutada Kaitseliidu harjutusvälju, lasketiire ja muid ehitisi. Kasutamine kooskõlastatakse Kaitseliiduga.

§ 79. Kaitseliidu õigusvõime

(1) Kaitseliidul ei või olla õigusi ja kohustusi, mis ei tulene seadusest ja mis on vastuolus tema eesmärgiga.

(2) Kaitseliidul on õigus oma ülesannete täitmiseks:

- 1) sõlmida lepinguid;
- 2) rajada harjutusvälju ja lasketiire;
- 3) rajada väljaõppe- ja spordibaase;
- 4) osutada majutus- ja toitlustusteenust;
- 5) välja anda ajalehte, ajakirja, käsiraamatut ja muud trükist;
- 6) korraldada korjandusi ja avalikke, sealhulgas tasulisi, üritusi;
- 7) asutada keskkogu või keskkoguhatuse otsusel oma ülesannete täitmise toetamiseks eraõiguslik juriidiline isik või asuda selle liikmeks;
- 8) kaasata isikuid väljastpoolt Kaitseliitu, sealhulgas välisriigist.

(3) Kaitseliidul on õigus võtta laenu Vabariigi Valitsuse loal.

(4) Kaitseliidul on õigus käesoleva seaduse paragrahvi 4 lõike 1 punktides 4–7 sätestatud ülesannete täitmiseks tasuta ajutiselt kasutada Kaitseväe harjutusvälju, lasketiire, sõjaväerelvi, lahingutehnikat ja vajalikke ehitisi. Kasutamine kooskõlastatakse Kaitseväega.

(5) Kaitseliidul ei ole õigust:

- 1) tagada oma varaga füüsiliste ja juriidiliste isikute kohustusi;
- 2) olla täisühingu osanik;
- 3) olla usaldusühingu täisosanik;
- 4) juhtida täis- ega usaldusühingut.

§ 80. Isikuandmete kontrollimine ja juurdepääs registritele

(1) Kaitseliidul on käesoleva seaduse § 24 lõikes 1, lõike 2 punktides 2–8 ja lõikes 3, § 25 lõikes 1 ja lõike 3 punktides 2 ja 4, § 43 lõike 2 punktis 2 ja relvaseaduse § 36 lõike 1 punktides 4–8 ja 11–14 ning lõigetes 2–4 sätestatud aluste esinemise kontrollimiseks õigus saada andmekogult, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuselt ning avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult liikmeks vastuvõtmise otsustamiseks ja liikme nõuetele vastavuse hindamiseks nende valduses olevaid andmeid ja tõendeid liikmeks asuda sooviva isiku ning liikme teovõime ja karistatuse kohta.

(2) Kaitseliidul on õigus saada teavet käesoleva seaduse § 24 lõike 3 punktis 2 ja § 29 lõikes 3 sätestatud aluste esinemise kontrollimiseks prokuratuurilt liikme ja liikmeks asuda sooviva isiku kriminaalmenetluse lõpetamise, kohtusse saatmise otsuse ja kohtulahendi kohta.

(3) Teabe saamise põhjendatud taotluse vormistab Kaitseliit kirjalikult, määrates teabe esitamise tähtaja, mis ei või olla lühem kui kümme päeva.

(4) Käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ülesande täitmisel on Kaitseliidul õigus saada tegevliikme kohta teavet kaitsevägekohustuslaste registrist kaitseväeteenistuse käigu kohta, liiklusregistrist juhiloa kehtivuse ja juhtimisõiguse kohta ning mobilisatsiooniregistrist sõjaaja üksuse ja sõjaaja ametikoha kohta ning sõjaaja üksuse ja selle ametikoha materiaalsete vahendite kohta.

(5) Kaitseliidul on kohustus kontrollida Kaitseliidu liikme ja liikmeks asuda soovija terviseandmeid tervisetõendi alusel.

(6) Kaitseliidul on käesoleva seaduse § 24 lõike 3 punktis 3 sätestatud aluse esinemise kontrollimiseks õigus saada teavet karistusregistri arhiivist.

§ 81. Tegevliikme ressursimahuka koolituse kulu kandmine ja hüvitamine

(1) Kaitseliit võib riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt kanda tegevliikme sõjaväeliseks väljaõppeks vajaliku ressursimahuka koolituse kulu.

(2) Kaitseliit sõlmib tegevliikmega lepingu sõjaväeliseks väljaõppeks vajaliku koolituse kulu ning sellega kaasneva kulu kandmiseks ja hüvitamiseks ning tegevliikmeks olemise kohustuse kestuse määramiseks. Leping sõlmitakse võlaõigusseaduses sätestatud korras, kui koolituse ja sellega kaasneva kulu maksumus ületab 300 eurot.

(3) Kaitseliidu võimaldatava koolituse kogukestus ei või ületada järjest 120 päeva.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel sõlmitud lepinguga võib ette näha järgmiste kulude kandmise:

- 1) õppe- ja koolituskoha baasmaksumus ja koolitustasu;
- 2) sõidukulu;
- 3) majutus- ja toitlustuskulu.

(5) Leping sõlminud tegevliiget võib kohustada Kaitseliidu tegevliikmeks olema kuni viis aastat. Lepingus võib ette näha täiendavaid tingimusi Kaitseliidu tegevuses osalemiseks.

(6) Sõjaväeliseks väljaõppeks vajaliku ressursimahuka koolituse kulu arvestamise, kandmise ja hüvitamise ning Kaitseliidu liikmeks olemise kohustuse määramise korra [kehtestab kaitseminister](#) määrusega.

(7) Tegevliige on kohustatud hüvitama Kaitseliidule sõjaväeliseks väljaõppeks vajaliku koolituse ja sellega kaasneva kulu, kui:

- 1) ta katkestas sõjaväeliseks väljaõppeks vajaliku koolituse mõjuva põhjuseta;
- 2) tema Kaitseliidu liikmesus lõppes käesoleva seaduse § 30 lõikes 5 sätestatud alusel;
- 3) ta saab toetajaliikmeks enne käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel sõlmitud lepingus sätestatud tähtaega.

10. peatükk

Rahastamine ja kontroll

§ 82. Kaitseliidu tulud

(1) Kaitseliidu tuluks on:

- 1) liikmemaks;
- 2) riigieelarvest eraldatud rahalised vahendid;
- 3) lepingute alusel saadud tulu;

- 4) annetused ja toetused;
- 5) eelarvevälistest sihtkapitalidest ja -fondidest ning muudest laekumistest saadud tulu;
- 6) vara võõrandamisest saadud tulu;
- 7) väljaõppe ja koolituse korraldamisest saadud tulu;
- 8) muu seaduslikult saadud tulu.

§ 83. Eelarve

- (1) Kaitseliidu kõikide tulude ja kulude kohta koostatakse eelarve.
- (2) Eelarve koostamisel näidatakse eraldi riigieelarvest eraldatud rahalised vahendid ja muud tulud.
- (3) Riigieelarvest Kaitseliidule eraldatud rahalisi vahendeid kasutatakse sihtotstarbeliselt.

§ 84. Revisjon, sisekontroll ja aruandlus

- (1) Kaitseliidu majandustegevust kontrollitakse käesolevas seaduses sätestatud ja Kaitseliidu kodukorraga kehtestatud korras määratud revisjoniga.
- (2) Kaitseliidu raamatupidamist korraldatakse raamatupidamise seaduses ja teistes õigusaktides sätestatud korras.
- (3) Sisekontrolli eelarvevahendite kasutamise sihipärasuse üle teostab Kaitseliidu ülema määratud isik.
- (4) Sihtfinantseeringu kasutamise kohta esitab Kaitseliit rahastajale aruande koos majandusaasta aruandega.

11. peatükk Järelevalve

§ 85. Järelevalve teostamine

- (1) Riigikontroll teostab Kaitseliidule eraldatud avaliku sektori vahendite kasutamise seaduslikkuse ja tulemuslikkuse üle majanduskontrolli Riigikontrolli seaduses sätestatud korras.
- (2) Käesolevas seaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise õiguspärasuse üle teostab riiklikku järelevalvet Kaitseministeerium.
- (3) Käesoleva seaduse alusel Kaitseväge juhataja kehtestatud nõuete täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Kaitseväge.
- (4) Riikliku järelevalve teostajal on õigus:
 - 1) nõuda Kaitseliidult selgitust ja dokumentide esitamist;
 - 2) teha ettekirjutus akti ja toimingu puuduste kõrvaldamiseks;
 - 3) peatada toimingu sooritamine ja akti kehtivus;
 - 4) tunnistada akt kehtetuks.
- (5) Riikliku järelevalve käigus tehtud ettekirjutuses peavad sisalduma:
 - 1) rikkumise kirjeldus;
 - 2) ettekirjutuse tegemise alused koos viitega vastavale õigusakti sättele;
 - 3) ettekirjutuse tegemise kuupäev;
 - 4) ettekirjutuse täitmise tähtaeg;
 - 5) riiklikku järelevalvet teostanud ametiisikute nimed, ametikohad ja allkirjad.
- (6) Riikliku järelevalve käigus tehtud ettekirjutuse täitmata jätmise korral on kaitseministril ja Kaitseväge juhatajal õigus kohustada Kaitseliidu ülemat määratud tähtaja jooksul viima Kaitseliidu tegevus õigusaktidega kooskõlla või teeb seda kaitseminister või Kaitseväge juhataja oma käskkirjaga. Riikliku järelevalve käigus antud kaitseministri või Kaitseväge juhataja käskkiri on Kaitseliidule ja Kaitseliidu liikmele täitmiseks kohustuslik.

12. peatükk

Relva käitlemisega seotud väärteod

§ 86. Kaitseliidu relva ja laskemoona käitlemise ning kasutamise nõuete rikkumine

(1) Käesoleva seaduse §-s 42 sätestatud Kaitseliidu relva või laskemoona käitlemise või kasutamise nõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot.

§ 87. Kaitseliidu relva ja laskemoona kandmine alkoholijoobes ning narkootilise ja psühhotroopse aine mõju all

Kaitseliidu relva ja laskemoona kandmise eest alkoholijoobes või narkootilise või psühhotroopse aine mõju all – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut või arestiga.

§ 88. Kaitseliidu relva ja laskemoona ebaseaduslik kandmine avalikul üritusel

Kaitseliidu relva või laskemoona kandmise eest avalikul üritusel isiku poolt, kelle ülesanne ei ole avalikul üritusel relva või laskemoona kanda, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

§ 89. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 86–88 sätestatud väärteegadele kohaldatakse karistusseadustiku üldosa ja väärteomenetluse seadustiku sätteid.

(2) Käesoleva seaduse §-s 86 sätestatud väärteegade kohtuväline menetleja on Kaitseministeerium.

(3) Käesoleva seaduse §-des 87 ja 88 sätestatud väärteegade kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

13. peatükk Rakendussätted

§ 90. Kaitseliidu liikmesuse jätkumine

(1) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu või Kaitseliidu eriorganisatsiooni liikmeks olnud isik loetakse Kaitseliidu liikmeks vastavalt käesoleva seaduse §-s 23 sätestatule.

(2) 17-aastane ja noorem Kaitseliidu liige peavad esitama Kaitseliidu liikmesuse jätkumiseks oma vanema või eestkostja kirjaliku nõusoleku 60 päeva jooksul käesoleva seaduse jõustumisest arvates.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud nõusoleku esitamata jätmisel arvatakse noorliige Kaitseliidust välja.

(4) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu või eriorganisatsiooni liikmeks olnud 17-aastane ja noorem välisriigi kodanik ning kodakondsuseta isik arvatakse käesoleva seaduse jõustumisel Kaitseliidust välja.

§ 91. Relvaeksami sooritamise võrdsustamine Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitusega

Kaitseliidu liige, kes on enne käesoleva seaduse jõustumist sooritanud relvaeksami, loetakse käesoleva seaduse jõustumisel Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse läbinuks.

§ 92. Relva kandmise õigust tõendava dokumendi asendamine Kaitseliidu relvaloaga

Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu tegevliikmele väljastatud dokument, mis tõendab tema õigust kanda selles märgitud relvi, loetakse käesoleva seaduse jõustumisel Kaitseliidu relvaloaks.

§ 93. Tervisetõendi esitamine

(1) Kaitseliidu tegevliige, kellel on käesoleva seaduse jõustumisel Kaitseliidu relvaluba ja kellel ei ole kehtivat tervisetõendit, peab hiljemalt 2013. aasta 31. oktoobril esitama Kaitseliidule kehtiva tervisetõendi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtpäevaks kehtiva tervisetõendi esitamata jätmisel loetakse Kaitseliidu tegevliikme Kaitseliidu relvaloa kehtivus peatunuks alates 2013. aasta 1. novembrist.

§ 94. Isikliku sõjaväerelva arvestamine tegevliikme relvana

Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu tegevliikme soetatud isiklik sõjaväerelv loetakse käesoleva seaduse jõustumisel tegevliikme relvaks.

§ 95. Varasema distsiplinaarkaristuse kehtivus

Kaitseväe distsiplinaarseaduse alusel määratud distsiplinaarkaristus kehtib pärast käesoleva seaduse jõustumist. Niisugune karistus täidetakse ja see kustub selle seaduse järgi, mille alusel see määrati.

§ 96. Varasema distsiplinaarsüüteo eest karistuse määramine

(1) Kaitseliidu liikmele võib Kaitseväe distsiplinaarseaduse kehtimise ajal toimepandud distsiplinaarsüüteo eest määrata käesoleva seadusega ettenähtud distsiplinaarkaristuse, kui talle ei ole selle süüteo eest veel karistust määratud, arvestades süüteo toimepanemise ajal kehtinud Kaitseväe distsiplinaarseaduses sätestatud tähtaegu.

(2) Enne käesoleva seaduse jõustumist alustatud distsiplinaarmenetlus viiakse lõpule menetluse alustamise ajal kehtinud menetluskorra järgi.

§ 97. Toetuse maksmine Kaitseliidu liikme mittesüülise invaliidistumise ja hukkimise korral

(1) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu liikme mittesüülise invaliidistumise korral teenistuskohustuse täitmisel, kui see tõi kaasa tema töövõime osalise või täieliku kaotuse, makstakse ühekordset toetust sellekohase otsuse tegemise ajal kehtinud seaduses sätestatud ulatuses ja korras, kui otsus tehti enne käesoleva seaduse jõustumist.

(2) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu liikme mittesüülise hukkimise korral teenistuskohustuse täitmisel makstakse tema ülalpidamisel olevatele isikutele ühekordset toetust sellekohase otsuse tegemise ajal kehtinud seaduses sätestatud ulatuses ja korras, kui otsus tehti enne käesoleva seaduse jõustumist.

(3) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidu liikme mittesüülise invaliidistumise või hukkimisega seoses esitatud toetuse taotlemise avaldus vaadatakse läbi, toetus määratakse ja makstakse välja seni kehtinud korras ja ulatuses.

§ 98. Kaitseliidu vara asendamine ja võõrandamine

(1) Enne käesoleva seaduse jõustumist Kaitseliidule tagastamata jäänud kinnisasi asendatakse ja võõrandatakse Kaitseliidule riigivara seaduses sätestatud korras.

(2) Enne 1999. aasta 5. märtsi Kaitseliidu valdusesse ja kasutusse antud riigivara, välja arvatud riigi omandis olevad lahingurelvad, laskemoon ja muu sõjaline varustus, võõrandatakse tasuta Kaitseliidule riigivara seaduses sätestatud korras.

§ 99. Kollegiaalsete organite valitud liikmete volituste kehtivus

(1) Enne käesoleva seaduse jõustumist kehtinud korra kohaselt kollegiaalse organi liikmeks valitud isiku volitused kehtivad kuni kollegiaalse organi uue koosseisu valimiseni.

(2) Käesoleva seaduse jõustumise järel viiakse läbi kõigi Kaitseliidu kollegiaalsete organite valimised arvestusega, et valitud liige saaks volituste täitmisele asuda hiljemalt 2013. aasta 1. juulil.

(3) Käesoleva seaduse jõustumise järel toimuvatel keskorganite liikmete valimistel valitakse kõik vastava kollegiaalse organi valitavad liikmed samaaegselt.

(4) 2014. aastal toimuvate keskorganite valimiste eel peab iga keskorgani koosseisust lahkuma üks kolmandik käesoleva seaduse jõustumise järel 2013. aastal valitud liikmetest. Lahkuvad liikmed selgitatakse liisu heitmisega.

(5) 2015. aastal toimuvate keskorganite valimiste eel peab iga keskorgani koosseisust lahkuma pool käesoleva seaduse jõustumise järel 2013. aastal valitud liikmetest. Lahkuvad liikmed selgitatakse liisu heitmisega.

(6) Struktuuriüksuse kollegiaalse organi liikmete valimine, nende volituste kestus ja üleminek sätestatakse kodukorras, allüksuse oma vastavalt allüksuse põhikirjas või põhimääruses.

§ 100. Rakendusaktide kehtivus

Enne käesoleva seaduse jõustumist kehtinud Kaitseliidu seaduse alusel antud Vabariigi Valitsuse ja kaitseministri määrused kehtivad osas, mis ei ole vastuolus käesolevas seaduses sätestatuga, kuni nende kehtetuks tunnistamiseni.

14. peatükk Muudatused seadustes

§ 101. Kaitseväe korralduse seaduse muutmine

Kaitseväe korralduse seaduse § 53 lõikest 2 jäetakse läbivalt välja sõnad „ja Kaitseliidu”.

§ 102. Karistusregistri seaduse muutmine

Karistusregistri seaduse § 20 lõiget 1 täiendatakse punktiga 12 järgmises sõnastuses:

„12) Kaitseliidu liikmeks asuda soovija ja liikme Kaitseliidu seaduse nõuetele vastavuse kontrollimiseks.”

§ 103. Kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmine

Kollektiivse töötüli lahendamise seaduses (RT I, 06.07.2012, 49) tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 21 lõike 1 punkt 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„2) Kaitseliidus, kohtutes ja päästeasutustes.”;

2)paragrahvi 21 lõige 1¹muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata isiku suhtes, kes töötab selles lõikes nimetatud asutuses või organisatsioonis töölepingu alusel, välja arvatud päästeasutuses töölepingu alusel töötavad päästetöötajad ning Kaitseministeeriumis, Kaitseressursside Ametis, Kaitseväes ja Kaitseliidus töölepingu alusel töötavad isikud.”

§ 104. Metsaseaduse muutmine

Metsaseaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 36 lõikest 3 jäetakse välja sõnad „ja harjutusväljade kasutamise korraga kehtestatud ohutusnõuetest”;

2)paragrahvi 43 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Keskkonnaminister võib kaitseministri ettepanekul kehtestada harjutusväljal ja lasketiirus metsa majandamisele metsa majandamise eeskirjas erandeid.”

§ 105. Rahuaja riigikaitse seaduse muutmine

Rahuaja riigikaitse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 5 lõike 2 punkt 3¹tunnistatakse kehtetuks;

2)paragrahvi 14 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kaitseväge juhivad Kaitseväe juhataja.”;

3)paragrahvi 14 lõike 3 punkt 13 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„13) kooskõlastab Kaitseliidu seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 5 ja 7 sätestatud ülesandeid puudutava Kaitseliidu tegevuskava.”;

4)paragrahvi 14 lõike 3 punkt 16 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„16) kehtestab kaitsevaelase vormiriietuse ja eraldusmärkide kandmise korra.”.

§ 106. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 2 täiendatakse punktiga 7¹järgmises sõnastuses:

„7¹) Kaitseliidu relvale ja selle laskemoonale, kui käesolev seadus või Kaitseliidu seadus ei sätesta teisiti;”;

2)paragrahvi 3 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Sõjaväerelv ja Kaitseliidu relv kantakse Kaitseväge ja Kaitseliidu relvaregistrisse, mille asutab ja mille põhimääruse kinnitab Vabariigi Valitsus määrusega.”;

3)paragrahvi 3 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Sõjaväe-, teenistus- ja Kaitseliidu relva registrikanne näitab, millise korra alusel toimub selle relva käitlemine.”;

4)paragrahvi 24 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kaitseliidu tegevliikme poolt Kaitseliidu seaduse alusel soetatud tulirelva võib kanda Kaitseväge ja Kaitseliidu relvaregistrisse.”;

5)paragrahvi 33 lõike 3 esimesest lausest jäetakse välja sõna „käesoleva”;

6)paragrahvi 33 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Kaitseliidu seaduse alusel soetatud tulirelva teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kandmise taotlemise korral tuleb esitada Kaitseliidu kirjalik kinnitus relva omaniku kohta ja selle kohta, et relva andmed kustutatakse Kaitseväge ja Kaitseliidu relvaregistrist pärast relva kandmist teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse.

(4²) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud relva teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kandmisest teavitab politseiasutus Kaitseliitu kirjalikult.”;

7)paragrahvi 73¹ lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „teenistusrelva” sõnadega „või Kaitseliidu relva”;

8)paragrahvi 91 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Enne 2013. aasta 1. aprilli kehtinud määrused, mis reguleerivad Kaitseliidu relvade käitlemist ja registreerimist, kehtivad kuni nende kehtetuks tunnistamiseni või Kaitseliidu seaduse alusel vastavate õigusaktide kehtestamiseni niivõrd, kuivõrd nad ei ole vastuolus käesoleva seadusega.”

§ 107. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduses (RT I, 29.12.2012, 32) tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 13 lõiget 3 täiendatakse punktiga 1³ järgmises sõnastuses:

„1³) kaitseväeteenistuse seaduse alusel rahvusvahelises sõjalises operatsioonis osalevale tegevväelasele makstavat päevaraha, mis ei ületa käesoleva lõike punktis 1 sätestatud välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäära neljakordset ulatust;”;

2)paragrahvi 19 lõike 3 punkt 12 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(12) kaitseväeteenistuse seaduse § 196 lõike 1 ja Kaitseliidu seaduse § 61 lõike 5 alusel makstavat hüvitist;”;

3)paragrahvi 19 lõiget 3 täiendatakse punktidega 13 ja 14 järgmises sõnastuses:

„(13) Kaitseliidu liikmele Kaitseliidu seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja lõikes 2 sätestatud tegevustes osalemisel antava toitlustuse maksumust;

(14) paragrahvi 13 lõike 3 punktis 1 nimetatud piirmääras ja korras Kaitseliidu tegevliikmele Kaitseliidu seaduse alusel makstavat välislähetuse päevaraha ning kulude hüvitist.”

15. peatükk

Kehtetuks tunnistamine ja jõustumine

§ 108. Kaitseliidu seaduse kehtetuks tunnistamine

Kaitseliidu seadus (RT I 1999, 18, 300) tunnistatakse kehtetuks.

§ 109. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2013. aasta 1. aprillil.

Ene Ergma
Riigikogu esimees